Влада-Радам!

Голос України

ГАЗЕТА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

№ 8 (1258) ♦ Вівторок, 16 січня 1996 року ♦ Ціна договірна

Ширяють тарифи, немов голодні грифи

Рішенням Міністерства економіки з 1 січня 1996 року збільшено тарифи на вугілля для населення — на 24% і на природний газ — на 34%. Про це повідомив на брифінгу в Кабінеті міністрів України заступник міністра економіки Віктор Кальник.

Національна комісія з питань електроенергії також збільшила тарифи на електроенергію з 1 січня на 29%.

Раніше уряд прийняв пакет постанов, якими з 1 січня збільшив розміри квартплати та підвищив рівень відшкодування населенням житлово-комунальних витрат з 40% до 60%, вживши водночас ряд заходів щодо соціального захисту населення.

В. Кальник заявив, що, за прогнозами Мінекономіки, прийняті постанови не призведуть до різкого зростання інфляції, рівень якої в січні прогнозовано розміром 5—6%, а в 1-му кварталі — 14%. Уряд у своїх розрахунках виходить також з того, що 1996 року річний рівень інфляції становитиме 33—40%.

«Цього рівня можна досягти в разі вжиття заходів щодо структурної перебудови економіки, приватизації, своєчасного запровадження нових тарифів, роботи з енергозбереження», — сказав В. Кальник.

(Коментар на цю тему читайте на 2-й стор.).

Особливості російської національної політики

Коли верстався номер, стало відомо, що федеральні війська розпочали операцію з «визволення заручників» у Первомайському. «Усі можливі заходи з мирного розв'язання ситуації вичерпано», сказано в офіційній заяві Центру громадських зв'язків ФСБ Росії про ситуацію в дагестанському селі Первомайське, де радуєвські бойовики утримували близько 100 заручників.

За останніми повідомленнями, терористи почали розстрілювати заручників.

На першій зустрічі Леоніда Кучму запросили у гості

Президент України Леонід Кучма назвав першу зустріч з новообраним Президентом Польщі Олександром Квасьневським добрим початком поглибленого діалогу двох країн, який має загальноєвропейське значення.

Зустріч відбулася в Парижі, де проходила траурна церемонія прощання з колишнім Президентом Франції Ф. Міттераном.

Леонід Кучма, поздоровивши Олександра Квасьневського з обранням Президентом Республіки Польща, охарактеризував ставлення України до Польщі як до особливого партнера нашої держави. На думку обох президентів, Україна і Польща мають знайти нові імпульси для виведення двосторонніх відносин на якісно новий рівень.

Президент Олександр Квасьневський запросив Президента України відвідати Польщу з офіційним візитом в цьому році, на що було дано згоду української сторони.

УСІ МИ В ОДНОМУ ЧОВНІ...

Сьогодні розпочинає роботу п'ята сесія Верховної Ради України

Це буде один з найдовших парламентських марафонів. Адже народні обранці завершать роботу аж у липні. За цей час плановано розглянути 340 питань, з них — 224 законопроекти. Серед них такі, наприклад, як вступ України до Міжпарламентської асамблеї країн СНД, проект Національної політики розвитку агропромислового комплексу, пакети документів з питань оподаткування, приватизації майна державних підприємств та інші. На цьому відрізку часу парламент має зробити доленосні кроки: розглянути проект нової Конституції України, питання про формування Конституційного суду.

Складна робота очікує на них під час розгляду проектів законів про державну програму структурної перебудови економіки, про націоналізацію в Україні, Концепції розвитку банківської діяльності, Концепції соціальної політики, закону про плату за землю та ряд інших.

Роботи, як кажуть, — непочатий край. Тож люди сподіваються, що наші парламентарії знайдуть у собі сили і мудрість позбутися зайвих політичних протистоянь, щоб усю свою енергію спрямувати на вироблення законів, вкрай потрібних нашому суспільству для його подальшої ходи.

«ПАНТАГРЮЕЛЬ-96» ПРИГОСТИТЬ І ЗАПРОПОНУЄ

Знайомство та подальша співпраця українських і західноєвропейських фахівців — головна мета міжнародної виставки продуктів харчування та передових технологій «Пантагрюель-96». Організована французькою фірмою «ЕСТ-інтернаціонал» за підтримки Міністерства зовнішньоекономічних зв'язків Франції, у співпраці з Міністерством зовнішніх економічних зв'язків та торгівлі України, Торгово-промисловою палатою України, вона з 18 по 22 січня відбудеться у київському центрі «Український дім».

Нас вітають із п'ятиріччям

Народившись в один рік із проголошенням незалежності нашої країни, газета робила свої перші кроки разом з нею. Україна здобувала визнання серед держав світу, «Голос України» — популярність серед читачів.

Ваша газета за п'ять років знайшла своє місце серед розмаїття сучасних періодичних видань, отримала визнання в усіх куточках України і за її межами.

Я бажаю колективу газети, яка є голосом України, голосом парламенту, а значить — нашого українського народу, читачам «Голосу України», їхнім родинам міцного здоров'я, щастя і добра. Журналістам видання — творчого натхнення і гострого пера!

Так тримати!

З повагою,
міністр закордонних справ України
Геннадій УДОВЕНКО.

(Закінчення на 2-й стор.).

У номер

У Президії Верховної Ради

Відбулося засідання Президії Верховної Ради України, на якому обговорено порядок денний засідань парламенту на 16—19 січня та орієнтовний перелік питань для розгляду на пленарних засіданнях Верховної Ради 23—26 січня. Розглянуто також порядок денний 5-ї сесії Верховної Ради України, а також організація та висвітлення її роботи. Щодо визнання повноважень новообраних народних депутатів України прийнято рішення з'ясувати всі обставини цього питання на засіданні Комісії з питань регламенту і депутатської етики та Мандатної комісії і внести на розгляд Верховної Ради наступного вівторка.

На засіданні Президії схвалено проект постанови про розгляд законопроекту про пенсійне забезпечення військовослужбовців та осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ. Запропоновано до прийняття бюджету подати додатковий кошторис необхідних витрат. Щодо проекту постанови про тлумачення пункту 2 статті 2 Закону України про громадянство України депортованих народів доручено Комісії з прав людини доопрацювати матеріал і внести його як законопроект про зміни і доповнення до закону. На засіданні Президії обговорено також ряд інших питань державної ваги.

ФАБРИКА ЛІКІВ

Будівництво фабрики ліків розпочато у місті Ладижині Вінницької області. Вона зводиться спільною українсько-іспанською фірмою «Грант», заснованою на базі відкритого акціонерного товариства «Біолік». Передбачається вже цього року одержати першу продукцію, повідомляє Укрінформ.

Спочатку фабрика виготовлятиме медикаменти 15 найменувань, сировину для них постачатиме іспанська сторона. За розрахунками фахівців, ладижинські ліки, не поступаючись якістю найкращим зарубіжним аналогам, коштуватимуть значно дешевше імпортних.

ТАК, — СКАЗАВ БІДНЯК, — ЗАПЛАТИВ БИ — ТА НЕМА ЯК

ЗДАЄТЬСЯ, настав час чи не всім громадянам України шикуватися в чергу по субсидії, бо саме напередодні Щедрого вечора з'явилася постанова Кабінету міністрів, якою з 1 січня 1996 року встановлено новий розмір квартирної плати: віднині за кожний квадратний метр загальної площі доведеться платити 10 тисяч карбованців. До того ж за надлишкову площу (понад 21 квадратний метр на одну особу) громадяни платитимуть в 1,2 раза більше.

Отже, за підрахунками фахівців, однокімнатна квартира потягне в середньому на 3 мільйони карбованців на місяць, двокімнатна — на 5. Щодо 3—5-кімнатних квартир, то тут сума залежатиме ще й від кількості мешканців. Проте й це не кінець, бо зазначені суми покриватимуть лише 60 відсотків вартості житлово-комунальних послуг. А, як відомо, протягом нинішнього року уряд планує довести цю цифру до 100 відсотків. Тож не на останньому місці питання: де брати кошти на те, щоб виплачувати субсидії. Бо хоч на 1996 рік плановано закласти до держбюджету на ці потреби 87 трильйонів карбованців, на думку фахівців, суми вистачить далеко не всім.

З метою залучення додаткових коштів уряд планує встановити фіксовані ставки акцизного збору на окремі імпортні товари та запровадити патентування деяких видів підприємницької діяльності. Крім того, з метою поліпшення соціального захисту населення плановано зменшити обсяги асигнувань на будівництво непершочергових об'єктів (40 трлн. крб.), за рахунок резервного фонду Кабміну (20 трлн.крб.), передбачено ряд інших джерел надходжень.

Разом з тим уряд прийняв ряд постанов, які передбачають збільшення доходів різних верств населення. Це, звичайно, не приведе до істотного збільшення наших доходів. Зокрема, на 12 відсотків підвищуються діючі тарифні ставки і посадові оклади працівників бюджетних установ та організацій.

У такому самому розмірі підвищуються посадові оклади й виплати військовослужбовцям та особам рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ.

На 12—14 відсотків збільшуються всі види допомоги сім'ям з дітьми, непрацюючим працездатним громадянам, які доглядають інваліда 1 групи або престарілого, що досяг 80-річного віку.

У зв'язку з тим, що в останні місяці заробітна плата в народному господарстві зростала швидше, ніж пенсії та соціальні виплати, підвищено пенсії в 1,27 раза (мінімальний розмір пенсій разом з компенсаційними виплатами та допомогою становитиме 3,3 млн. крб., максимальний — близько 4 млн.).

Крім того, з 1 січня 1996 року встановлено державну грошову допомогу до 1500 тисяч карбованців самотнім непрацюючим громадянам, які досягли пенсійного віку чи визнані інвалідами 1 або 2 групи, доход яких не сягає величини 4800 тис. карбованців. Таку допомогу надаватимуть також сім'ям, які складаються із зазначених категорій громадян, середньомісячний сукупний доход яких на одного члена сім'ї не досягає 4800 тис. карбованців.

Інші малозабезпечені непрацездатні громадяни, які отримують пенсії, можуть звернутися також по додаткову допомогу до комісій, створених виконкомами районних та міських Рад: розмір зазначеної допомоги може бути встановлено в сумі до 1500 тис. крб. на місяць за рахунок коштів місцевих бюджетів.

Компенсаційні виплати, передбачені Законом України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», дітям та пенсіонерам збільшуються в 1,14 раза, працюючим громадянам — в 1,12 раза.

Сергій ЛАВРЕНЮК.

Профспілки кажуть: ні!

На прес-конференції, яку влаштували керівники Федерації профспілок України, народний депутат Олександр Стоян оприлюднив позицію профспілок щодо введення в дію Закону України «Про оплату праці», а також урядових рішень про чергове підвищення квартирної плати та комунальних послуг.

Як зазначив голова Федерації профспілок України, переговори між урядовою і профспілковою сторонами, що розпочалися ще в листопаді 1995 року відповідно до умов Генеральної угоди і стосувалися передусім введення в дію Закону України «Про оплату праці» в повному обсязі, після 5 раундів завершилися безрезультатно. Не було взято до уваги навіть надто компромісні варіанти щодо встановлення на першому етапі державної гарантії мінімальної заробітної плати на рівні 50 відсотків від офіційно затвердженої межі малозабезпеченості.

Тим часом Кабінет міністрів уже підготував проект постанови «Про зміну розмірів відшкодування населенням вартості житлово-комунальних послуг».

Та зміни в рівні житлово-комунальних послуг не відповідають основним принципам реформування житлово-комунального господарства, викладених у законодавчих актах та інших урядових рішеннях. Відповідно до них поступове наближення тарифів для населення до реальної вартості житлово-комунальних послуг має провадитися після здійснення застережних заходів для соціального захисту населення, тобто одночасно з реформуванням системи оплати праці переводити суми дотацій з бюджету у грошові доходи населення.

Фактично передбачені урядом з 1 січня п.р. заходи для соціального захисту призведуть до зниження реальних доходів населення. Отже, урядові рішення про соціальний захист населення не компенсують поточного зростання цін і не мають попереджувального характеру.

Антинародна політика уряду, підкреслив Олександр Стоян, спричиняє протести профцентрів. До Федерації профспілок України продовжують надходити звернення, листи, заяви на підтримку дій ФП, яка каже категоричне «Ні!» такій позиції уряду.

Анатолій КРАСЛЯНСЬКИЙ.

Нас вітають із п'ятиріччям

(Початок на 1-й стор.).

Сердечно вітаємо колектив з п'ятою річницею!

П'ять років у масштабі світового літочислення — проміжок незначний. Та для вас ці роки були роками стрімкого становлення. Газета швидко і надійно опанувала провідне місце на українському газетному просторі. Значний внесок робить вона і в виховання воїнів українських Збройних Сил, становлення справжніх патріотів — захисників України.

Бажаю й надалі Вам і згуртованому, дружному, бойовому колективові газети міцного здоров'я, цікавих тем, гострих, дотепних матеріалів, аби Ваш «Голос» завжди звучав дзвінко, вагомо, переконливо.

Валерій ШМАРОВ
міністр оборони України.

***

Дорогі друзі!

П'ять років для друкованого органу, який постійно перебуває на вістрі найважливіших для незалежної України подій, — це важливий етап творчого становлення журналістського колективу. Віримо, що у вас попереду багато нових сходинок майстерності, відкриттів.

Бажаємо колективу «Голосу України» й надалі високо нести звання флагмана української преси!

Гострого пера вам, нових творчих здобутків!

Руслан БОДЕЛАН,
голова Одеської обласної Ради народних депутатів, глава Одеської обласної державної адміністрації.

***

Важко сьогодні назвати газету, яку ми читали б уважніше, ніж вашу. І не лише тому, що першою вміщує вона найважливіші державотворчі документи чи відображає події державного значення. «Голос України» відтворює атмосферу нашого буття, привертає увагу до проблем найгостріших та найболючіших.

Розуміємо, як непросто сьогодні робити газету, особливо такого рівня, як ваша. Усі чинники, що ускладнюють наше життя: економічні, суспільні, інші, — ви відчуваєте на собі повною мірою. А відповідальність, яку несете за результати праці, висока. Тож, певен, обов'язок кожного з нас, політиків, управлінців, просто громадян, яким не байдуже майбутнє, підтримати нелегку журналістську працю, зробити все можливе для розвитку четвертої влади, без якої сучасне демократичне суспільство не мислить свого існування.

Щасти вам в усьому! Від імені ваших читачів-харків'ян

Євген КУШНАРЬОВ,
голова Харківської міської Ради народних депутатів.

Дешеві правоохоронні органи надто дорого обходяться суспільству

Як повідомив голова Комісії з питань боротьби з організованою злочинністю та корупцією Григорій Омельченко, члени Комісії планують порушити питання про внесення в порядок денний пленарних засідань п'ятої сесії проект Закону про відміну депутатської недоторканності депутатів місцевих Рад. На неодмінному поверненні до розгляду цього законопроекту наполягає саме життя. На той час, коли Комісія в черговий раз внесла його на розгляд четвертої сесії, статистика свідчила, що за сім місяців минулого року до кримінальної відповідальності за скоєні злочини не було притягнуто 117 депутатів місцевих Рад. Однак за останні п'ять місяців ця цифра значно збільшилася, зазначив Г.Омельченко. Тому члени Комісії наполягатимуть на тому, щоб привести поняття депутатської недоторканності у відповідність з міжнародними правовими нормами.

Комісія планує проаналізувати внесені на розгляд Верховної Ради проекти нових Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів. Ці важливі законопроекти потребують всебічного аналізу з тим, щоб було ухвалено закони, які відповідали б вимогам сьогодення. До цієї роботи будуть залучені вчені та фахівці-практики.

Буде також розглянуто зміни і доповнення до Закону «Про прокуратуру». Передбачається, що Генеральна прокуратура повинна мати право на міжнародне співробітництво у межах своєї компетенції, укладати угоди з відповідними структурами інших держав щодо питань правової допомоги у боротьбі з організованою злочинністю, а також брати участь у підготовці міжнародних договорів України. Суттєве доповнення стосується декларування доходів прокурорів і слідчих. Йдеться про те, що особа, яка має призначатися на цю посаду, була зобов'язана подати відомості про доходи і зобов'язання фінансового характеру, в тому числі за кордоном, щодо себе та членів сім'ї. Ці відомості слід поновлювати щороку. У законопроекті передбачено також механізм відставки прокурорів. Для поліпшення діяльності військової прокуратури пропонується впровадити посаду головного військового прокурора на правах заступника Генерального прокурора України.

Комісія має намір підтримати пропозицію стосовно якнайшвидшого прийняття нової Конституції України.

У Комісії попередньо розглядався проект Державного бюджету на 1996 рік, особливо у частині, що стосується фінансового забезпечення діяльності правоохоронних органів. Як сказав Г.Омельченко, викликає занепокоєння мізерне фінансування цих структур. У мене навіть виникла думка, чи не криється за цим задумом розвалити правоохоронні органи.

За оцінками експертів, для мінімального утримання, приміром, Міністерства внутрішніх справ, необхідно 171,6 трильйона карбованців. Тим часом проектом бюджету передбачено тільки 68,4 трильйона карбованців. Цих коштів вистачить лише на виплату заробітної платні. Що стосується матеріально-технічного забезпечення, яке потребує 45,9 трильйона карбованців, мова не йде. Як тоді боротися з організованою злочинністю, яка практично оголосила кримінальний терор державі і суспільству?

Аналогічна ситуація з «урізанням» фінансування спостерігається й відносно СБУ, органів прокуратури, судів.

Вважаю, підкреслив Г.Омельченко, що уряд повинен усвідомити: якщо ми дійсно хочемо мати державу, в якій був би забезпечений правопорядок, то повинні пам'ятати, що дешеві правоохоронні органи можуть надто дорого обійтися суспільству. Це не раз підтверджено історією.

Гадаю, зазначив Г.Омельченко, члени Комісії наполягатимуть на забезпеченні необхідного фінансування правоохоронних органів при розгляді проекту бюджету. Слід звернути увагу і на соціальний захист правоохоронців, які інколи ціною власного життя протистоять злочинності. Тільки минулого року загинуло 75 працівників міліції, більше однієї тисячі отримали поранення. При цьому їх щомісячний заробіток в еквіваленті становить 50—70 доларів США. Для порівняння: поліцейський в США отримує півтори-дві тисячі доларів, Італії — одну тисячу, Польщі — 500 доларів.

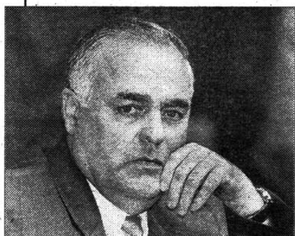
На початку п'ятої сесії необхідно прийняти у третьому читанні Закон «Про довірчі товариства», який регламентує їх діяльність та «нейтралізує» відповідний Декрет Кабінету Міністрів, «завдяки» якому пограбовано мільйони наших співвітчизників.

Хочу порушити також питання, сказав Г.Омельченко, щодо внесення до порядку денного сесії проведення парламентських слухань про хід виконання Постанови Верховної Ради України від 18 листопада 1993 року "Про ратифікацію договору СНО". Згідно з цією постановою передбачалося, що Президент України, уряд мають провести переговори з відповідними державами, міжнародними організаціями про використання шахт пускових ракетних ядерних установок у мирних цілях. Однак перед Різдвом Христовим в Первомайську почався процес знищення цих шахт. Щоб навколо цього питання не плелись політичні інтриги, слід заслухати міністра оборони В.Шмарова, висновки спеціалістів, яким чином ці шахти можна використовувати у мирних цілях.

Прес-служба Верховної Ради України.

Олександр ТКАЧЕНКО:

«Щоб вибратися з біди, треба знати її витоки»

У всій структурі виробництва проблема розвитку агропромислового комплексу виходить нині на передній план. Про це говорилося й на всеукраїнській нараді, що недавно проходила в Києві.

Подаємо думки, висловлені на ній з цього приводу першим заступником Голови Верховної Ради України Олександром ТКАЧЕНКОМ.

Думки, якими тут ми обмінюємося, селянські тривоги і біди, виголошувані з найвищої державної трибуни, без сумніву, будуть взяті до уваги, знайдуть відгук у пакеті документів, приурочених до цієї наради. Запевняю вас, і Верховна Рада готова що найоперативніше прийняти будь-які нові закони, спрямовані на полегшення життя селян.

Справді, стан справ, як об'єктивно зазначено в доповіді Євгена Кириловича, та і щоденно відчуває його на собі переважна більшість вас, дійсно критичний. **Наростаюча загроза є в тому, що спад у сільському господарстві триває. А далі відступати нікуди. За останні чотири роки економіка села відкинута на три десятиліття назад.**

Мені особисто, як і багатьом тут присутнім, випало бути в числі організаторів сільського господарства України періоду його розквіту, а потім стати свідком ганебного провалу. Ви знаєте, скільки зусиль усього суспільства докладалося для забезпечення валового збору в 50 мільйонів тонн зерна, понад 50 млн. тонн цукрових буряків та тритисячного надою від стада в більш як вісім мільйонів корів.

Цей безцінний досвід, загальнонародне надбання, пішли прахом.

І доки ми, ті, кому народ довірив найвищі державні позиції, не дамо чесну відповідь на питання, чому це сталося і хто до такого довів, повороту на краще чекати марно.

Просте правило життя вчить: для того, щоб оздоровити організм, треба виявити і усунути причини захворювання. Розсудімо за селянською мудрістю. Колгоспники залишились такими ж працелюбними і вмілими. Земля наша вважається найкращою в світі. І техніка ще зовсім не зносилась. Та і маточне поголів'я худоби ще тримається.

Істотні зміни відбулися тільки на самому верху, на капітанських містках. І саме звідти, з кабінетів Президента Л. Кравчука і прем'єра В. Фокіна, аграрний сектор повели на мілину.

З упевненістю кажу про це тому, що в 1991 році програму подальшого піднесення села ми передали Л. Кравчуку під запевнення, що він її виконуватиме. На жаль, Леонід Макарович її знехтував. Вони з міністром Ю. Карасиком розробили і здійснили свою програму, **гіркі плоди якої ми сьогодні маємо.**

Що, на мій погляд, актуальне сьогодні? Державі потрібна ясна аграрна політика на перспективу. Важливо мати надійні орієнтири до 2005 року. Але перед народом, який довірив нам владу, **перед історією, яка безпощадно і справедливо нас судитиме, найважливіше нині зусиллями Президента, Верховної Ради, уряду виправити становище в аграрному секторі.**

Для всього суспільства найважливіше підготувати програму надзвичайних заходів на найближчі 1996—1997 роки зі стабілізації сільської економіки. Слід створити ініціативну групу із компетентних людей, які з урахуванням висловлених пропозицій розроблять невідкладні **заходи для порятунку села і запропонують шляхи їх здійснення.** Підкреслюю, справді компетентних і авторитетних людей, бо далі просто небезпечно довірятися діячам, **які, завалюючи справу, створюють у керівництва ілюзію благополуччя.**

Найбільше тепер нам бракує чіткого порядку, принципових оцінок і вимогливості. Потрібно рішуче повернутися до того досвіду, коли людину цінують за конкретні добрі діла, а не за гарні слова. Сьогодні сказано — завтра зроблено! Це повинно стати правилом для всіх рівнів управління.

Друге. Селян не треба відносити до категорії тих, хто випрошує допомогу. Село може не тільки сповна самофінансуватись, а й надійно підтримати становлення суверенітету держави. Судіть самі. При 35—40-центнерній урожайності зернових, що є хорошим рубежем, валовий збір зерна може перевищити 55—60 млн. тонн. На внутрішнє споживання його піде близько 40 млн. тонн. Тільки від прямої реалізації зерна на світовому ринку можна мати понад 2 млрд. доларів, а якщо частину його переробити на готову продукцію, то виручка перевищить і 3 мільярди. Те саме дасть соняшник, ріпак, цукровий буряк, тваринництво.

Та і взагалі, якщо в нашу землю навесні вкладати карбованця чи долара, то до осені їх, образно кажучи, виростає до десяти. На жаль, користуємося цим даром дуже погано. В розмовах про ринкові реформи більше другорядних ідей і пустих слів, ніж корисних справ. Економісти вважають, **що тільки від зменшення обсягів виробництва та відходу від ринків СНД за чотири роки втрачено понад 20 млрд. доларів.**

Деякі спритні ділки, користуючись безладдям, некомпетентністю та сільськими бідами, просто грабують село. **За даними митної служби, в останні три роки за кордон, в основному в країни Близького Сходу, вивезено майже півмільйона голів великої рогатої худоби за цінами нижче 80 центів за кілограм живої ваги.** Тимчасовий повірений у справах України в Лівані В. Шибко повідомляє, що зразу ж у ліванському порту наша худоба продається по 1,54 долара за кілограм, а при перепродажу в інші країни ціна ще більша. **Тільки на цій операції економіка України втратила, а спритні ділки поклали в гаманці близько 150 млн. доларів. Ми повинні знати, хто започатковував цю «велику справу», чия це «заслуга».**

Не кращий стан справ і в торгівлі цукром, соняшником, зерном та іншими товарами. А за кредит усього, як вам відомо, в 300 млн. доларів Світовий банк **прямо диктує принизливі для нашої держави умови.**

Третє. Селянам негайно треба відпустити податковий зашморг. Село має власним коштом забезпечувати розвиток розширеного виробництва. **Для цього слід не обкладати податками продану в державні ресурси продукцію. А всі інші податки в сумі не повинні перевищувати третину прибутку аграрного підприємства.** Думаю, що це буде дійовий крок уряду для відродження АПК.

Четверте. Подумаймо про доцільність і розумність торгівлі основними харчовими продуктами, особливо хлібом, на внутрішньому ринку. Адже собівартість вирощуваного у нас зерна в 3—4 рази нижча, ніж в європейських країнах, і навіть в Америці. А заробітна плата і доходи населення в десятки і сотні разів менші, ніж у розвинутих країнах. Ми просто зобов'язані більше заробляти на зовнішніх ринках, і краще підтримувати своїх громадян.

Далі. Перші кроки реформування економіки свідчать про те, що село треба захистити від втручання безвідповідального державного чиновника і взяти категоричний курс на розвиток економічного самоврядування і справжнього кооперування. На кооперативну основу слід перевести всі сервісні структури. Ця сфера має стати власністю тих, кого вона обслуговує.

У цьому зв'язку доцільно розширити функції Всеукраїнської ради колективних господарств з фактично представницьких до організаційно-економічних. Вони мають узяти на себе роль організаторів і координаторів аграрного виробництва.

Не думаю, що надалі аграрним комплексом доцільно управляти через сім міністерств і комітетів та їхні численні республіканські, обласні і районні структури. Ще не забутий досвід, коли всі ці функції було зосереджено в системі Держагропрому, і робота була конкретнішою, а витрати — менші.

Упевнений, що і тепер одне Міністерство сільського господарства і продовольства сповна забезпечило б усі потрібні в цей час функції. За ринкових умов міністерство мало б формувати аграрну політику в інтересах як споживача, так і виробника продовольства, займатися проблемами внутрішнього та зовнішнього ринків, налагодженням взаємодії з іншими державними структурами, розвитком науки і техніки та професійного навчання.

І таке ще питання. Сьогодні теоретики-реформатори докладають багато зусиль, **щоб поставити в центр уваги питання зміни земельних відносин. Як на мене, то це далеко не актуальна проблема. Справді, ціна на землю має відбиватись у вартості виробничих фондів і собівартості продукції.** Також аксіомою є нагальна потреба збалансувати ціни на промислову і сільськогосподарську продукцію.

Але при зниженні виробництва, яке триває, починати розрізати поля на наділи — це блюзнірство. Українське село ніколи історично не було хутірським. Гріх ділити палаючий дім, бо від нього може залишитися лише попіл.

Не буду довго пояснювати, чому, коротко скажу: переконаний, якщо зараз підемо на торгівлю землею, то незабаром хазяйнувати на ній будуть дуже спритні ділки, і ми погубимо самостійність держави.

Верховна Рада України заклала хороші підвалини реформування земельних відносин. Основні напрями визначені в постановах «Про земельну реформу», «Про прискорення земельної реформи і приватизації землі», «Про форми власності на землю». Тобто у нас є право приватної власності на землю, визначене законодавством. Інтерес господаря реалізується через закони «Про фермерство», «Про оренду» і «Про колективне підприємництво», нинішній Земельний кодекс.

До проблеми перерозподілу землі слід повернутися пізніше, коли стабілізується економіка і почнуться гарантовані прирости виробництва.

Далі. Вкрай необхідно упорядкувати приватизацію, особливо переробних підприємств. Громадяни, за податки яких ці підприємства створені, є повноправними нашими співвітчизниками і справедливо буде залишати їх співвласниками до повного зносу підприємств.

Отож, значна частина вартості таких підприємств могла б і надалі бути в розпорядженні уряду, але через спеціальні пенсійний чи інвестиційний фонди. Решта — перейти у власність виробників сировини та — за ваучери — членів трудових колективів. А нові переробні підприємства можна було б споруджувати на акціонерній основі. Значну їх частину інвестували б кооперативи, які вироблять сировину, а також ті юридичні і фізичні особи, які мають кошти.

І ще одне. Іноземні кредити чи інвестиції не можна розпорошувати, а слід концентрувати тільки на об'єкти, що забезпечують приріст виробництва, зниження собівартості та підвищення конкурентоспроможності продуктів як на внутрішньому, так і міжнародному ринках.

Життя показало, що робота на зовнішньому ринку далеко не така проста, як здавалося спочатку. Стало сумним правилом, що на всі продукти, **які продає Україна, ціни мінімальні та ще й знижуються. На товари, які купуємо, ціни ростуть.** Це свідчить про те, що на зовнішньому ринку нам потрібно працювати організовано. **Сільгоспкооперативи повинні створювати свої зовнішньоторговельні підрозділи,** засновувати з іноземними партнерами спільні підприємства і активно освоювати їхній досвід. **Невідкладне завдання найближчих п'яти років — виростити своїх зовнішньоторговельних спеціалістів.**

Тепер коротко про науку. Як і виробництво, вона у скрутному становищі. Наука— надзвичайно тонка матерія. Наукові кадри формувалися десятиліттями, матеріально-технічна база також створювалася багато років.

Сьогодні наука ледь животіє. База не тільки не розвивається, а й з кожним днем занепадає. Спокійно спостерігати за цим не можна, бо втрачається майбутнє. Науку потрібно організувати по-новому. Найголовніше — використати досвід зарубіжних фірм, які забезпечують реалізацію розробок селекціонерів, винахідників на ринках, що споживають їхню продукцію.

Судіть самі, який потенціал криється тільки в двох науково-дослідних інститутах — ім. Таїрова в Одесі і «Магарач» у Криму. Вони співпрацюють з господарствами, які вирощують 100 тис. гектарів виноградників, та майже із 50 винзаводами. При належній організації справи ці колективи приносили б до мільярда доларів на рік і могли б успішно вести розробки найактуальніших світових проблем.

Підсумовуючи, скажу, що проблем у нас багато, як і шляхів їх подолання. **Справа лише за світлими головами та працьовитими руками.**

Було б добре узагальнити висловлені на нараді пропозиції, відпрацювати шляхи їх виконання в Кабінеті міністрів, Верховній Раді, у Президента, а потім як **програму дій обговорити в областях і районах, дійти до кожного господарства, до кожної людини.**

На початку тижня

СНД міцніша за водохресні морози?

Нинішній тиждень — перший після свята старого Нового року, і охочі зазирнути в майбутнє могли востаннє поворожити. Та спробувати дізнатися не лише про найближчі сімейні, а й про суспільно-політичні зміни. Приміром, українці: як вижити, коли уряд підвищив квартплату у півтора рази, а зарплату — на 12 відсотків... А росіяни: хто ж стане спікером нової Державної Думи чи яку посаду займе тепер керівник адміністрації Президента Росії Сергій Філатов? А всі разом: чим і коли закінчиться російсько-чеченський конфлікт у Кизлярі?..

Серед київських подій міжнародного значення — візит керівника федерального департаменту закордонних справ Швейцарії Флавіо Котті і планове підписання низки двосторонніх договорів, зокрема про фінансову допомогу. Та заява у Москві нового міністра закордонних справ Євгена Примакова, що російсько-українські відносини, як і раніше, залишаються пріоритетними.

Завершиться тиждень, як і розпочався, по-святковому — Водохрещем. У ці традиційно найбільш морозяні дні в Москві зберуться глави країн — учасниць СНД на чергову зустріч. Для розгляду запропоновано цілу низку важливих політично-економічних питань. Зокрема, Україна очікує економічних рішень, пов'язаних з нашими державними інтересами. Але, безперечно, одне із найскладніших питань, яке мають розглянути учасники зустрічі — врегулювання грузино-абхазького конфлікту. На думку Президента Грузії Едуарда Шеварднадзе, це стане перевіркою на міцність і життєздатність власне СНД.

Людмила ФІСЮН.

Цей партнер нам відомий як надійний

***Гідроенергетики** можуть зітхнути з полегшенням. Скоро вони отримають вагому фінансову допомогу. І дякувати треба активності Кабінету міністрів та добрій волі Швейцарської Конфедерації.*

В Україні з офіційним візитом перебуває керівник федерального департаменту закордонних справ Швейцарської Конфедерації Флавіо Котті. В його програмі, крім зустрічей з Президентом Л. Кучмою, Прем'єр-міністром Є. Марчуком, міністром закордонних справ Г. Удовенком, головами комісій ВР у закордонних справах та зв'язках з СНД Б. Олійником та з питань правової політики і судово-правової реформи В. Стретовичем, передбачається підписання кількох цікавих документів. А саме: міжурядової угоди про фінансову допомогу для реабілітації гідроенергетики та системного контролю, угоди між федеральним управлінням зовнішніх економічних справ уряду Швейцарської Конфедерації, Агентством координації міжнародної технічної допомоги України та компанією «Дніпрогідроенерго» про надання консультативних послуг для реалізації швейцарської допомоги в рамках проекту реабілітації гідроенергетики України.

З моменту проголошення незалежності України україно-швейцарські відносини можна було б поділити на кілька етапів. Перший — офіційне політичне визнання нашої держави. Швейцарія зробила це однією з перших у Західній Європі — 23 грудня 1991 року. За два місяці було встановлено дипломатичні відносини. Після цих двох, безумовно, важливих подій у відносинах між нашими державами настало деяке затишшя. Сторони придивлялися одна до одної. Час від часу до України приїздили службові особи, переважно, щоб дослідити перспективність контактів.

Зовнішня політика України зміцнила авторитет нашої держави. Приблизно з 1993 року розпочався наступний етап: відтепер офіційний Берн не приховував своєї зацікавленості у налагодженні якнайтісніших, передовсім економічних, відносин з Україною. 1993—1994 рік ознаменувався цілою низкою важливих візитів. За цей період нашу державу відвідали, зокрема, держсекретар з питань зовнішньої політики, керівник політичної дирекції федерального департаменту закордонних справ Швейцарії Я. Келленберг, голова ради кантону Женева К. Егі, генеральний секретар Швейцарського національного фонду наукових досліджень Г.-Н. Гертіг, держсекретар з питань зовнішніх економічних зв'язків Ф. Бланкарт...

З 1994 року існує також регулярне повітряне сполучення між нашими країнами. Формується правова база для економічного співробітництва. Так, було парафовано угоду про заохочення та взаємний захист інвестицій. Швейцарській стороні передано на розгляд проект Конвенції про запобігання подвійному оподаткуванню.

Сьогодні Швейцарія посідає п'яте місце серед іноземних інвесторів за сумою інвестицій (22,4 млн. швейцарських франків). В останні роки зменшилося і від'ємне сальдо торговельного балансу між Україною та Швейцарією, саме завдяки збільшенню закупівель у нашій країні. Проте можливості далеко не вичерпані. Частка України в зовнішній торгівлі Швейцарії — тільки 0,01 відсотка.

Особливе місце у швейцарсько-українських відносинах посідає гуманітарна допомога. Тільки минулого року через наше посольство у Берні оформлено більше 100 вантажів гуманітарної допомоги (продукти, одяг, технічне обладнання для медичних закладів, препарати для боротьби з холерою) загальною вартістю 2,5 млн. доларів США.

Наталя РІЗНИК.

Хроніка. Факти. Події

● *Токіо*

Скоро-скоро розпочнуться реформи

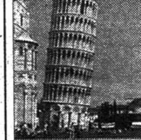
Радикальні зміни планує провести в японському суспільстві новообраний Прем'єр-міністр Рютаро Хашімото. «Ті структури, на яких трималася Японія протягом останнього півстоліття, необхідно докорінно змінити», — заявив він на своїй першій прес-конференції. Серед найперших завдань: нормалізація економічної ситуації в Японії, поновлення довіри у країні та за її межами до японської фінансової системи, а також... зміцнення відносин із США.

● *Мостар*

У місті не все спокійно

Триває зіткнення між хорватськими та мусульманськими збройними формуваннями. Командир об'єднаного оперативного центру в Загребі капітан ВМС Леонард Капелло охарактеризував ситуацію в Мостарі як дуже напружену і назвав її проблемою номер 1 для адміністрації Європейського Союзу та міжнародних сил. Всі інші пункти мирного договору виконують успішно. Нині на території Боснії та Герцеговини розміщено вже 30 000 солдатів та офіцерів міжнародних сил.

● *Рим*

Чергова відставка чергового прем'єра

Голова Ради міністрів Італії Умберто Діні подав у відставку. Він зробив візит Президентові країни Оскару Скальфаро і заявив про складення прем'єрських повноважень, а також про відставку очолюваного ним перехідного «технічного» уряду.

● *Лісабон*

Мер став Президентом

В неділю у Португалії відбулися президентські вибори. Президентом обрано представника правлячої Соціалістичної партії, колишнього мера Лісабона Жоржі Сампайю.

● *Каїр*

Каддафі: пропоную знищити «гніздо»

Лівійський керівник Муамар Каддафі закликав іракців «взяти зброю і напасти на Йорданію». За його словами, Хашимітське королівство перетворилося в «гніздо», в якому «готується змова проти Іраку». Цю заяву Каддафі зробив у зв'язку з планами короля Хусейна створити на території Іраку федеративну державу.

● *Тель-Авів*

Боротьба проти переговорів закінчилась визволенням

Влада Ізраїлю визволила 800 палестинських в'язнів, що відбували різні строки тюремного ув'язнення. Як стало відомо, близько половини визволених в'язнів є членами радикальних палестинських угруповань ХАМАС та «Ісламський джихад», які виступають проти мирних переговорів з Ізраїлем.

За повідомленнями кореспондентів «ГУ» та інформаційних агентств.

Борис ОЛІЙНИК: «Сперечаємося, але працюємо плідно»

***Робота** триває, а коли зважити, що комісія побудована за фракційним принципом і, звичайно, є розбіжності в поглядах, то ми маємо непогані результати, — так оцінив минулорічні здобутки Комісії у закордонних справах та зв'язках з СНД її голова Борис Олійник на зустрічі з журналістами.*

Специфіка роботи комісії полягає в її зовнішній малопомітності, робота переважно рутинна: зустрічі з послами, прийоми делегацій, кулуарне, без преси, обговорення важливих міжнародних питань тощо. І все-таки торік сталася одна визначна подія — вступ України до Ради Європи. Неабияка заслуга в цьому саме членів комісії. Хоча, зазначив Борис Олійник, «жодної ейфорії від цього ми не відчуваємо, бо членство в такій європейській родині — це насамперед необхідність виконувати взяті на себе зобов'язання».

До речі, комісія сформувала вже склад постійної делегації України в РЄ — 12 чоловік, які 21 січня мають прибути до Страсбурга на першу для України сесію Парламентської Асамблеї РЄ.

А повсякденну роботу комісії відображають такі цифри й факти: торік комісія брала участь у підготовці до розгляду 30 законопроектів, а прийнято за її поданням 16 законів України. З питань, що входять до компетенції комісії, прийнято 73 постанови Президії Верховної Ради.

Ще один важливий результат: за поданням комісії Президія ВР затвердила склади груп народних депутатів з міжпарламентських зв'язків з 54 країнами світу. А такі зв'язки, наголосив Борис Олійник, — необхідна умова розвитку парламентаризму. Торік комісія приймала делегації парламентів Великобританії, Чехії, Литви, Латвії та Польщі. А в грудні відбувся візит до Естонії. Окрім зустрічей з представниками різних владних структур, була дуже приємна зустріч із тамтешньою українською діаспорою: вона невелика, але добре організована.

Анатолій МАРЦИНОВСЬКИЙ.

Залишайтеся з нами!

***Здається,** усі свята вже відзначили, можна й до роботи. Отож, вельмишановні наші читачі, автори й високоповажні критики сторінки «Міжнародні новини», ми раді, що ви й цього року залишаєтеся з нами.*

Ми спробуємо найпершими розповісти вам про все, що відбувається у світі, запропонуємо коментарі фахівців у галузі зовнішньої політики, точки зору неупереджених спостерігачів та експертів, скажемо про те, хто є хто на міжнародній арені.

Будьте з нами — ви нам потрібні.

Пишіть нам:

252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

Дзвоніть:

редактору відділу зарубіжної інформації ПИСАНСЬКІЙ Валентині — 446-60-22; 441-88-88;

кореспондентам — БЕДРИЧУК Надії, МАРЦИНОВСЬКОМУ Анатолію, ФІСЮН Людмилі, ФІЛІПЧУК Наталі — 446-91-96; 441-83-99; 441-83-98.

Телефон-факс: 446-60-22.

Ігор ШУМАК, «Голос України» (з Нагої)

Екзотика — привід до знайомства

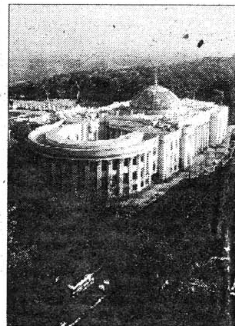
***Звичайно,** коли на запитання: «Звідки ви?» — відповідаєш, що з України, японець почне вибачатися за свої убогі відомості в сфері географії. На жаль, досі у багатьох країнах нас знають як росіян чи «колишніх радянських». І доводиться довго пояснювати, хто ми, де живемо, якою мовою розмовляємо.*

Дві події, що сталися нещодавно в Японії, мали зламати стіну незнання. Перша — це конференція україністів у Токіо. На неї з'їхалися науковці, що займаються українською літературою, історією, мовою. Організатором цієї зустрічі виступило товариство дослідження України при Токійському державному університеті за керівництвом професора Накаї. В конференції також взяв участь Надзвичайний і Повноважний Посол України в Японії Михайло Дашкевич. І не лише як гість, але й як доповідач. Доповідь було присвячено пам'яті Богдана Хмельницького та його історичної ролі.

Другою подією стали Дні України, що їх провели в Міжнародному університеті міста Судзука. Цей університет відкрито торік з тим, щоб об'єднати в своїх стінах викладачів і студентів, зацікавлених в інтернаціоналізації Японії. Два дні студенти слухали лекції, дивилися фільми про Україну і навіть співали... українських пісень. Студенти організували й доброчинний базар, переказавши зібрані кошти дитячій спеціалізованій лікарні Львова.

Здивували не лише ці події, а інтерес простих японців, котрі приходили на ці заходи у вільний від роботи час. Приходили просто, щоб якнайбільше дізнатися про нашу державу. Україна для Японії так само екзотика, як Японія для нас. Тож це — чудова нагода познайомитися ближче.

ДЕРЖАВА І ПРАВО

"ЧОРНІ ДІРИ" бюджету,

або Як нехтують Закон

(Аналіз бюджетних документів)

НАПРИКІНЦІ минулого року Верховній Раді України було подано проект Державного бюджету України на 1996 рік. На жаль, зробили це на три місяці пізніше від встановленого Конституційним договором терміну, бо саме з таким запізненням проект Державного бюджету було подано Президентом України до Верховної Ради.

Майже одночасно, тобто теж із значним запізненням, подано у Верховну Раду і проект закону України «Про внесення змін і доповнень до Закону України «Про Державний бюджет на 1995 рік» та проект Постанови Верховної Ради «Про затвердження звіту уряду про виконання Державного бюджету України за 1994 рік». Проаналізуймо комплекс саме цих документів, а не тільки проект Державного бюджету на 1996 рік, бо чим більший проміжок часу вивчати, тим більш достовірні результати. А сьогодні питання достовірності, правдивості економічної інформації є чи не найактуальнішим.

Найперше зауважимо, що запропонований урядом звіт про виконання Державного бюджету за 1994 рік дуже важко назвати звітом у загальноприйнятому розумінні цього слова. Зумовлено це тим, що остаточну версію закону про бюджет на 1994 рік було прийнято лише 2 грудня, тобто за місяць до закінчення року. Фактично закон від 2 грудня «освячував», так би мовити, за фактом всі доходи і витрати, що мали місце в державі протягом 11 місяців 1994 року. Зіставляти цифри звіту, поданого до Верховної Ради, з цифрами закону про бюджет на 1994 рік, — рівнозначно оцінці точності прогнозу уряду щодо виконання бюджету на термін лише один (!) місяць — від 2 грудня до 31 грудня звітного року.

Подання звіту про виконання бюджету із значним порушенням термінів, встановлених законодавством, зокрема статтею 40 Закону України «Про бюджетну систему України» (до 1 травня наступного за звітним року), свідчить про ставлення виконавчої влади до законів, що регулюють бюджетний процес у державі.

Досить характерною є і повнота звіту. Якщо урядові знадобилося додатково до встановленого законами терміну ще кілька місяців для складання звіту, то цілком логічно було чекати і його більшої грунтовності. Проте запропонований звіт містить інформацію лише з 35 статей витрат із 98, затверджених законом про бюджет. Тобто з двох третин (!!) витратних статей, кожна з яких, безперечно, має своє соціально-економічне значення, не надано взагалі жодної інформації. І в цьому — теж ставлення уряду до закону (в даному разі закону про бюджет) і до Верховної Ради як органу, який відповідно до п.5 статті 17 Конституційного договору «розглядає, вносить зміни і затверджує за поданням Президента України Державний бюджет України та здійснює контроль за його виконанням».

Вивчення показників звіту та їх структури свідчить: навіть протягом одного місяця, тобто — лише на 1/12 річної бюджетної дистанції, причому — фінішної її частини, уряд не зміг утримати основні пропорції і співвідношення, закладені в законі про бюджет від 2 грудня 1994 року, що вказує і на рівень інформованості виконавчої влади щодо економічних процесів у народному господарстві.

Разючими й особливо незрозумілими є відхилення у витратних статтях бюджету. А за тенденцією, яку мають ці відхилення, — і неприйнятними, зважаючи, знову ж таки, на мізерну (один місяць) часову відстань від затвердження показників бюджету і початку їх виконання. Наприклад, видатки на соціально-культурні заходи профінансовано тільки на 76,5 %, а видатки на народне господарство — аж на 115,1 %, в т. ч. на так звані бюджетні позички, тобто пільгові кредити за рахунок бюджетних коштів вузькому колу привілейованих підприємств, — і зовсім на 118,1 %. Причому сюди пішло 54,4 % реальних доходів бюджету, що майже вдвічі більше, ніж дали всі підприємства України як податки на доходи (прибуток). Що ж стосується перевитрат з цієї статті, то в абсолютному розмірі вони практично дорівнювали всім фактичним витратам на соціально-культурні заходи.

З огляду на дату затвердження закону про бюджет, дивною є наявність кількох статей значних витрат, не передбачених цим законом, на загальну суму 30,7 трлн. крб. (тут і далі всі дані звіту — у цінах 1994 року): Як можна було не передбачити витрати, що становили майже 10 % всіх реальних доходів бюджету, за місяць до їх здійснення?! Не могли ж бути ці витрати такі несподівані. Невже про необхідність видатків у 10 трлн. крб., «пов'язаних з підготовкою до осінньо-зимового періоду», урядові стало відомо лише після 2 грудня. При цьому легкість позазаконного витрачання колосальних бюджетних коштів, значна частина яких, знову ж таки — пільгові кредити «галузям, міністерствам, відомствам», — особливо разюча на тлі абсолютних розмірів недофінансування соціально-культурної сфери: освіта — недофінансовано 1,0 трлн. крб., культура — 5,0 трлн. крб., охорона здоров'я — 1,3 трлн. крб., а також науки — 1,0 трлн. крб., Пенсійного фонду — 10,3 трлн. крб.

Аналіз видаткової частини зумовлює запитання, відповідей на які не містить ні звіт, ні пояснювальна записка до нього. Зокрема:

1) На якій підставі до доходів бюджету віднесено кредити, в т. ч. іноземні і, особливо, кредити Національного банку (40 % реальних доходів бюджету)? Очевидно, для приховування реального дефіциту бюджету. Але ж приховування реальних розмірів хвороби і її розвитку є дуже небезпечним самообманом, особливо з урахуванням загрозливої тенденції зростання у складі бюджету витрат з обслуговування зовнішнього боргу.

2) Чому фінансування видатків з Пенсійного фонду здійснене менше, ніж заплановано, навіть на 4,6 трлн. крб. менше, ніж фактично було мобілізовано коштів до цього цільового фонду? (До речі, аналогічна картина і щодо іншого спеціального фонду — Чорнобильського). Чи, може, розміри пенсій у нас такі, що в Пенсійного фонду утворюються залишки, які нікуди дівати? Використання недовитрат Пенсійного фонду на інші бюджетні видатки є аморальним.

Наведені міркування достатні для принципових узагальнень.

На жаль, практика виконання бюджету в 1994 році ще раз з усією переконливістю засвідчила, що закон про бюджет не є у нас у державі законом у справжньому розумінні цього слова. Здійснюючи економічну політику, уряд не відчуває себе зв'язаним законними вимогами та зобов'язаннями, передбаченими законом про бюджет, і довільно оперує бюджетними коштами, не дотримуючись не тільки формальних обмежень, встановлених законом, а й змінюючи пропорції бюджетних показників, пріоритети соціально-економічної політики, затверджені Верховною Радою через закон про бюджет на поточний рік.

Олександр БАРАБАШ,
віце-президент Асоціації народних депутатів України минулих скликань.

У КОМІСІЯХ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Комісія з питань правової політики і судово-правової реформи розглянула проект Закону про Державний бюджет України на 1996 рік, поданий Кабінетом Міністрів, і підтримує його за умови врахування в ньому реальних видатків, необхідних для нормального функціонування судової влади у 1996 році. Практика минулого року свідчить, що зменшення показників плану бюджетних асигнувань, а також нестабільне і неповне фінансування затверджених його обсягів призвели майже до паралічу діяльності судів. Кошти, заплановані у проекті Державного бюджету на 1996 рік на утримання загальних судів, становлять лише 26 відсотків від необхідної суми. Це може призвести до різкого погіршення умов діяльності судів, недотримання норм Закону України «Про статус суддів», Указу Президента України «Про додаткові заходи щодо соціального захисту суддів», Постанови Верховної Ради України «Про забезпечення діяльності суддів» та ряду інших законодавчих актів.

Відповідно до доручення Президії Верховної Ради України розглянуто проект закону про порядок прийняття нової Конституції України, розроблений Інститутом законодавства Верховної Ради України і внесений у порядку законодавчої ініціативи народними депутатами України В. Бритом та І. Чижем. Члени комісії вважають цей законопроект неприйнятним, оскільки він не відповідає чинному законодавству України.

Крім того, обговорено проект закону про внесення змін і доповнень до Закону України «Про Конституційний Суд». Народні депутати рекомендували авторському колективу привести зазначений проект закону у відповідність з чинним законодавством, врахувати подані зауваження і пропозиції до нього.

Прес-служба Верховної Ради України.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД І НАША ВІЙСЬКОВА РЕФОРМА

ПРИ РОЗРОБЦІ концепції військової реформи і її складової частини — власне реформи збройних сил — необхідно використовувати досвід військового будівництва, який надбали інші країни, і, насамперед, досвід держав, де в результаті встановлення демократичного ладу оптимізовані відносини між армією та суспільством, принципи комплектування збройних сил, їх функціональна організація і структура, а також країн, де існуючі умови або загальний напрям змін, що там відбуваються, подібні до наших або збігаються з нашими. Тож на основі аналізу наявних матеріалів спробуємо простежити певні тенденції розвитку зарубіжного військового будівництва.

В сучасному світі, незважаючи на загальне зменшення ваги воєнного фактора в міжнародних відносинах, збройні сили продовжують залишатися невід'ємним атрибутом державної влади і гарантом національного суверенітету. Лише Ірландія та Коста-Ріка (не беручи до уваги карликові держави) не мають власних армій.

МІСЦЕ збройних сил в політичній системі суспільства здебільшого визначається конституцією країни. Як правило, це робиться в досить загальній формі. Призначення, функції збройних сил та інші питання, пов'язані з визначенням їхнього становища в державі, регламентуються спеціальними законодавчими актами та іншими документами.

Так, у конституції США немає спеціальної статті, присвяченої збройним силам країни, там зафіксовані тільки військово-політичні повноваження президента та конгресу, а також права федерації і штатів у даній галузі. Військове будівництво здійснюється на підставі закону про національну безпеку 1947 року, поправок від 1949 року, так званого реорганізаційного плану № 6, Кі- Уестської угоди 1953 року, закону 1958 року та положень кодексу законів США.

На практиці роль збройних сил у політичному житті тієї чи іншої країни визначалася типом існуючого в ній політичного ладу. В демократичних країнах (на відміну від авторитарних та тоталітарних режимів) збройні сили перебувають під суворим і пильним контролем громадськості. Це досягається, по-перше, за допомогою парламентського контролю за станом справ в армії та її розвитком (в ході обговорення оборонного бюджету, різних слухань у парламентських комітетах і т.п.); по- друге, завдяки тому, що вище керування збройними силами здійснюється політичними лідерами, які несуть відповідальність перед парламентом або перед виборцями; по-третє, шляхом створення всередині збройних сил системи «стримувань та противаг», що ускладнюють використання армії з антиконституційною метою (чіткий розподіл функцій міністерства оборони і генерального штабу, регулярне заміщення вищих офіцерів і т.д.). Нарешті, армія діє в атмосфері відкритості, вона користується монополією на інформацію з питань національної безпеки, які постійно дебатуються в суспільстві. Військовослужбовці розглядаються як одна з категорій державних службовців, а армія — як специфічний інститут держави, який зовсім не є «священним» та «недоторканним».

Досвід Іспанії та Португалії доводить, що в період переходу від авторитарного режиму до демократичного в збройних силах виникає напруга, внаслідок чого вони беруть на себе політичну роль, при цьому ставлення армії до заміни режиму може бути*— як свідчить той самий досвід — дуже різним (ентузізм у Португалії і змовницька діяльність в Іспанії).

Збройні сили всіх країн на практиці виконують дві функції — забезпечення зовнішньої безпеки країни і внутрішньої безпеки нації або режиму. Співвідношення між цими функціями різне: чим демократичніший режим, тим, як правило, менш виражена внутрішня функція збройних сил держави.

Спеціальна роль властива в тій чи в іншій формі всім арміям. Обсяг цієї ролі різний. У країнах, де комплектування збройних сил здійснюється на підставі закону про військову повинність, вони розглядаються як національно-інтеграційний інститут, інструмент для формування національного консенсусу (Франція). Разом з тим, образ армії як школи нації (типовий приклад — довоєнна Німеччина) скомпрометував себе, у всякому разі в Європі, як мілітаристський.

У КОНФЛІКТІ між суспільством та армією, що виникає через ряд демографічних, фінансово-економічних, психологічних та інших факторів, держава завжди шукає вихід у реформуванні.

Ці реформи здійснюються у двох напрямах. Перший можна охарактеризувати як демократизацію армії: відбувається «лібералізація становища військовослужбовців», яким надається свобода висловлювань, дозволяється створення професійних організацій військовослужбовців (ФРН, Нідерланди); в рамках концепції «солдат — громадянин в уніформі» (ФРН) забезпечується дотримання громадянських прав військовослужбовців, відсутня окрема військова юстиція, совість солдата-громадянина цінується вище наказу («іннере фюрунг») захист військовослужбовців від несправедливого поводження з ними гарантується на рівні парламенту (де існує спеціальний уповноважений з питань бундесверу).

Другий напрям полягає в професіоналізації збройних сил (Великобританія і США). Тут соціальний захист військовослужбовців (зокрема, рядового та сержантського складу збройних сил США) забезпечується через посередництво інституту головних сержантів частин, з'єднань, командувань — аж до видів збройних сил. Обидві держави приділяють велику увагу зв'язку між військовими та громадськістю. Встановлені та підтримуються регулярні контакти з засобами масової інформації та громадськими організаціями на всіх рівнях — від міністерства оборони до військових частин.

У ряді країн держава, незважаючи на існуючу систему обов'язкового призову, допускає для призовників можливість вибору між дійсною військовою службою і альтернативною цивільною службою (найяскравіший приклад — ФРН). У країнах з неоднорідним релігійним складом населення (США) інститут військових священиків включає представників усіх основних релігій, що їх сповідують громадяни.

Сьогодні за кордоном застосовуються два основних принципи комплектування збройних сил: добровільний і загальна військова повинність. Найманство як таке практично зникло, зберігшись у незначних розмірах тільки у Великобританії (гурки) та у Франції (Іноземний легіон). Використання терміну «наймана армія», що нерідко вживався в нашій пресі, особливо в минулі роки, стосовно ЗС США або Великобританії, абсолютно неправомірне.

Комплектування збройних сил із добровольців здійснюється в чотирьох країнах НАТО із 16 (США, Великобританія, Канада, Люксембург), двох нейтральних країнах з дев'яти (Ірландія, Мальта), у восьми з 23 країн Близького Сходу та Північної Африки, в 19 із 38 африканських країн південніше Сахари, в 14 з 25 країн Азії і Австралії, а також в 11 країнах з 26 Латинської Америки та Карибського басейну. В багатьох цих країнах призов на військову службу конституційно або законодавчо дозволений, хоча нині не практикується.

ЗАГАЛЬНА військова повинність зберігається у всіх колишніх членах Варшавського Договору і в більшості країн НАТО та нейтральних держав Європи. Тривалість служби при цьому варіюється — від 9 до 24 місяців (НАТО) і 18—36 місяців (колишній

В інших регіонах військова повинність існує в усіх країнах, де керівну роль здійснює комуністична партія, в державах і на територіях, розташованих у регіонах конфронтації (Південна Корея, Ізраїль, Сирія, Ірак та ін.); у країнах, що перебувають у стані громадянської війни, або там, де високий рівень внутрішньої напруги (Ангола, Чад, Ефіопія, ПАР); в країнах з політичною традицією військового правління (переважно Латинська Америка).

Необхідно вказати, що в деяких західноєвропейських країнах (ФРН, Франція) насправді застосовується змішаний принцип: наприклад, у Західній Німеччині 55% особового складу бундесвера становлять добровольці (в ВПС їхня частка 68%, в ВМС — 75%). Таким чином, з одного боку, забезпечується високий професіоналізм військовослужбовців, а з другого — здійснюється масова підготовка громадян до резерву.

В СУЧАСНОМУ світі переважає постійна форма військової організації. Міліційна форма збереглася в чистому вигляді тільки у Швейцарії, проте в післявоєнний час ряд країн (КНР, Індонезія, Югославія, Куба) експериментували в цій галузі.

Виходячи із сказаного, можна відзначити, що спостерігається тенденція до розширення географії добровільного принципу комплектування, насамперед у країнах, де призов не є традицією, і до переходу на змішану модель комплектування в країнах, де загальна військова повинність розглядається як один з важливих громадських інститутів.

Ще однією тенденцією, яка зачіпає структуру збройних сил, є зростання ролі резервних компонентів. Так, у США на 2125 тисяч військовослужбовців регулярних збройних сил припадає 1656 тисяч резервістів. Особливо велике значення організованого резерву (1069 тисяч), який проходить бойову підготовку за єдиною програмою і має на озброєнні сучасну техніку. В сухопутних військах США кількість резервістів за 7 років (1982—1989) збільшилась із 225 до 611 тисяч осіб, кількість національних гвардійців сухопутних військ зросла за цей період від 389 до 472 тисяч осіб. (Регулярний компонент СВ нараховує 766,5 тисячі).

В більшості країн існує так звана традиційна організаційна структура збройних сил (СВ, ВМС, ВПС). Тільки в КНР є ракетні війська стратегічного призначення (як і в колишньому СРСР). Становище російських військ ППО як окремого виду збройних сил унікальне.

Разом з тим в арміях ядерних країн Заходу поруч з традиційною організаційною структурою присутня організація збройних сил за їхнім оперативно- стратегічним призначенням. Наприклад, у США існують: стратегічні сили, сили загального призначення, сили перекидання військ повітрям та морем. При такій організації ЗС США зведені в сім об'єднаних командувань і в два спеціальних; це дозволяє заощаджувати людські ресурси та матеріальні засоби, підвищує гнучкість їх використання. Збройні сили Великобританії та Франції поділяються на стратегічні ядерні сили і сили загального призначення.

Для здійснення швидкого воєнного втручання з метою захисту глобальних або регіональних інтересів в США і Франції створені сили швидкого розгортання, у Великобританії — мобільні сили.

Пошук найефективніших форм організації за нестабільної внутрішньої та зовнішньої ситуації підштовхував уряди багатьох країн до висновку про необхідність проведення військових реформ. Разом з тим потрібно відзначити, що військові реформи, як правило, є результатом серйозних внутрішніх потрясінь або докорінних змін ролі та місця відповідних держав у міжнародній системі. Великобританія була змушена змиритися з втратою імперії та великодержавного статусу. США — подолати глибоку суспільно-політичну кризу, породжену війною у В'єтнамі. Китай заклопотаний подоланням своєї загальної відсталості і т.д. Особливий інтерес становлять для нас військові реформи, що здійснюються в країнах Східної Європи.

Спочатку ці реформи почалися в контексті переходу ОВД на модель військового будівництва, що визначалась новою оборонною доктриною союзу, але з літа, а особливо з осені, 1989 року вони стали складовою частиною процесу докорінних змін в економічній, політичній та ідеологічній системі цих країн.

Реформи проводяться за такими основними напрямами:

заборона партійно-політичної діяльності в армії, перетворення її на політично нейтральний інститут, що підкоряється тільки конституції; деідеологізація збройних сил (ліквідація політорганів в їхній традиційній формі, а також армійських парторганізацій); обмеження функцій армії забезпеченням національної оборони і захистом конституції; відмова від принципу «захисту соціалізму» всередині країни та за її межами;

розробка військових національних доктрин як основи для проведення військової реформи у відповідних країнах, а також для забезпечення автономії у вирішенні питань національної безпеки (з цим пов'язане і прагнення до більшої незалежності від Радянської Армії, до скорочення або повного виведення радянських військ із цих країн);

демократизація збройних сил (скорочення терміну дійсної військової служби, введення інституту альтернативної служби, забезпечення соціального захисту військовослужбовців), при вихованні військовослужбовців основна увага зосереджується на загальнолюдських духовних цінностях (зростання ролі військових священиків);

теоретична дискусія про можливості і способи зміни принципу комплектування, форм і організації збройних сил.

Доречно сказати, що в ході вже проведених перетворень були розпущені напіввійськові формування (наприклад, робітничі бойові дружини в НДР та Чехословаччині), які підкорялись насамперед керівництву партії, а також сили внутрішньої безпеки (НДР, Чехословаччина, Польща, Румунія), внаслідок чого армія стала єдиним законним носієм зброї в країні.

ВИКОРИСТАННЯ зарубіжного досвіду становить для нас і очевидну проблему. Зрозуміло, що механічне запозичення тих чи інших форм недоцільне і навіть шкідливе. Але зрозуміло й те, що багато тенденцій, які виявив світ у XX столітті, мають універсальний характер, в той час як досвід країн, що переходять від авторитаризму до демократії, стосується нас безпосередньо.

Центральну проблему становить створення громадянського контролю над збройними силами з боку парламенту, уряду і суспільства в цілому. Головною тут є роль законодавчих органів (обговорення і прийняття військового бюджету, слухання в комітетах і та інше), а також роль формування громадської думки з питань безпеки.

Нагальним завданням постає реорганізація військово-політичного і військового управління, в тому числі і розмежування функцій Міністерства оборони та Генерального штабу збройних сил.

В структурі військової організації виправдане зростання ролі підготовки резервних компонентів збройних сил, що надасть можливість не застосовувати бойові частини для вирішення внутрішніх і соціальних завдань.

Центральним моментом усього комплексу перетворень стає за цих умов перегляд нинішнього принципу комплектування збройних сил з позицій гарантування безпеки країни в суттєво змінених умовах. Оптимальною для наших умов можна вважати армію, значна частина якої (від половини до двох третин) складається з професіональних військовослужбовців, що укладають контракт з Міністерством оборони, а решту призивають. При цьому існує й інститут альтернативної служби.

Очевидно, що військова реформа не обмежується тільки збройними силами. Повинні бути оптимізовані структури і функції всіх військових органів держави.

Олександр ІГНАТЕНКО,
народний депутат України.

Ліквідатор — «липовий», зате пільги — справжні

НЕЗАПЕРЕЧНІ заслуги військових у ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС. Але коли в центральному апараті Міністерства оборони України мало не кожний другий офіцер придбав омріяні «корочки» — посвідчення ліквідаторів наслідків цієї аварії — і став вимагати відповідних пільг, колишній міністр оборони Віталій Радецький доручив Головній контрольно-ревізійній інспекції МО перевірити правильність і законність їх видавання.

Невдовзі на стіл міністра лягли документи, які доводять, що ряд офіцерів, у тому числі з міністерства, наважилися на порушення закону заради отримання додаткових пільг. Не маючи на те законних підстав, вони подавали до органів держадміністрації фіктивні документи й отримували посвідчення встановленого зразка. Так, начальник групи оперативних чергових по штабу тилу полковник В. Турченков мав бланки довідок з необхідними штампами й печатками військових частин, які можна було заповнювати на будь-яке ім'я. А старший офіцер Головного управління кадрів МО полковник М. Філімончук майстерно підробляв на цих довідках підписи службових осіб. ГКРК МО встановила, що фіктивні документи ліквідаторів мали офіцери в більшості управлінь Міноборони й Генштабу.

У співробітників ГКРК МО не здригнулася рука подати міністрові повні списки тих, хто порушив закони честі й сумління. Міністр прийняв рішення звільнити зі Збройних сил причетних до цих махінацій осіб і передати матеріали перевірки до військової прокуратури.

Звісно, наївно було б вважати, що одна, навіть дуже гучна, перевірка здатна виявити всі порушення в даному питанні. Та хто міг би припустити, що «компромат» на своїх колег з міністерства збиратиме офіцер, який сам «зуби проїв» на майстерному підробленні довідок про участь у ліквідації аварії на ЧАЕС! Але ж саме про це переконливо свідчать документи.

У особистій справі заступника начальника Головної контрольно-ревізійної інспекції МО полковника Андрія Гранюка є штампи, які свідчать, що цей офіцер виконував службові обов'язки в 30-кілометровій зоні Чорнобильської АЕС з 9 по 12 грудня 1987 р., з 17 по 19 липня 1989 р. і з 7 по 8 серпня 1990 р. Ці дані підтверджує і витяг з наказу начальника штабу Київського військового округу (КВО) № 0131 від 31 липня 1991 р. Ці самі дати — і в довідках фінансової служби КВО.

Для отримання заповітного посвідчення ліквідатора II категорії Андрію Гранюку не вистачало щонайменше 10 днів перебування в 30-кілометровій зоні в 1987 р. Поки був Київський військовий округ і в ньому чітко діяв механізм обліку та контролю, розв'язати цю проблему було дуже важко.

Проте такий шанс з'явився за умов безладдя під час формування Міністерства оборони України. Отоді Андрій Борисович приступив до здійснення задуманого плану. Вже 21 лютого 1992 р. з'являється довідка фінансової служби КВО про те, що полковник Гранюк А.Б. начебто виконував службові обов'язки в 30-кілометровій зоні з 9 по 29 (!) **грудня** 1987 р. Підписав цю фіктивну довідку начальник I відділу фінслужби КВО полковник М. Бовсуновський. І це незважаючи на те, що цей самий начальник за шість місяців до цього підписав таку саму довідку, та в ній строки перебування в зоні були значно скромніші. Як видно, не тільки для Андрія Гранюка, а й для його колег-фінансистів підроблювати документи не було соромно.

А вже 8 квітня 1992 р. з'являється наказ начальника штабу КВО № 47, в якому закріплюється факт, що Андрій Гранюк 1987 р. перебував у зоні ЧАЕС з 9 по 29 **жовтня** (тобто в період, коли він насправді був у Монгольській Народній Республіці у складі радянських військ). У витягу з зазначеного наказу Гранюк підробляє місяць жовтень на грудень 1987 року. Цього було вже цілком достатньо, щоб сміливо заявити про належні йому пільги за II категорією ліквідатора. Потім він подає заяву на ім'я представника Президента України в Залізничному районі Києва з проханням видати йому свідоцтво ліквідатора II категорії, на підставі уже наведених вище липових документів. Мало того, в заяві зазначає, що до аварії на ЧАЕС він буцімто обіймав посаду начальника інспекції фінслужби КВО, хоча фактично на той час Гранюк перебував у Монгольській Народній Республіці і прибув до Київського військового округу лише 24 листопада 1987 р.

Полковник Андрій Гранюк і досі незаконно користується всіма передбаченими для ліквідаторів II категорії пільгами. При цьому його, як видно, зовсім не хвилює те, що ці пільги він отримує, скоївши найтяжчий гріх серед фінансових працівників — підроблення службових документів. Не бентежить його й те, що за такі самі провини фактично з його «клопотання» були суворо покарані інші офіцери.

Проте є документи, які переконливо доводять, що полковникові Андрію Гранюку не звикати підробляти різні документи. Так, до житлової комісії цей «охоронець правопорядку» подав копії свідоцтв про одруження й розірвання шлюбу, підписані нібито заступником начальника фінансової служби КВО полковником В. Холчевим. Будучи впевненим у своїй безкарності, Андрій Гранюк навіть не вважав за потрібне хоча б до деякої міри точно підробити підпис. Він просто обмежився нерозбірливим гачком. Обурений таким вчинком, полковник В. Холчев прямо на берегах обох свідоцтв написав резолюцію: «Підпис не мій, підроблений. В. Холчев». І поряд для порівняння поставив свій справжній підпис.

Не гребує полковник Андрій Гранюк і прямим привласненням державного й військового майна. Один з прикладів. Водій автомобіля УАЗ 56-20 НМ рядовий Ігор Лущенко у своїй пояснювальній розповідає, як посеред березня 1992 року полковник Гранюк наказав йому винести зі службового кабінету кольоровий телевізор «Орізон» і перевезти на його квартиру. Більше телевізор у кабінеті начфіну не з'являвся. Залишилася тільки накладна № 52 про купівлю цього телевізора.

Характерно, що для товаришів по службі Андрія Борисовича такі його дії — аж ніяк не темний ліс. Вони давно зрозуміли сутність цієї людини. Саме тому вважали за необхідне написати скаргу на поведінку Гранюка, рядок з якої буде доречно процитувати: «Полковник А. Гранюк незаконно, поза чергою, отримав 3-кімнатну квартиру».

Наприкінці цього листа групи офіцерів Генштабу наголошується, що полковник А. Гранюк веде цілеспрямовану роботу з дискредитації таких генералів, як Ігнатенко, Тимошенко, Ковтунов, і багатьох інших. Навіщо ж Гранюку потрібно ганьбити офіцерів та генералів? І чому саме таким людям міністр оборони довірив дотримання законності в армії? І справді, чому? Може, тому, що багатьом вигідно. Це дуже зручно на цій посаді мати таку людину. Він нібито сидить на гачку, ним можна керувати. Недарма ж кажуть, що ворона вороні ока не виклює. Напевно, він «здаватиме» більш-менш значні постаті, які вплутано у великі розкрадання і зловживання. Але головних винуватців він ніколи не назве. Бо сам нечистий на руку. Такі люди завзято покривають одне одного. Можливо, нам далеко ще не все відомо про «подвиги» Гранюка, але в Корані сказано, що немає відмінності між пороками. Красти — це злочин, підробляти документи — також. І не так важливо, в яких масштабах це робилося. Певен, що якби таким, як полковник Гранюк, надано було можливість значно розширити масштаби своїх злочинів з підробленням документів, у нього жодний м'яз не здригнувся б. Бо дилему «підробляти чи не підробляти» він для себе вже давно вирішив.

На завершення хочу наголосити, що небезпечно не те, що полковник Гранюк зі своїми кримінальними схильностями зайняв місце справді порядних і високопрофесійних офіцерів. Гірше те, що такі гранюки намагаються оточувати себе такими самими шахраями і підлабузниками, готовими на все заради особистого зиску. Цим під загрозу поставлено сам результат військових реформ у Збройних Силах України, з'являється зневіра у справедливість, у закони і статути. Шкода, що міністр оборони Валерій Шмаров цього не помічає. Чи не хоче помічати?

Віктор ШЕСТАКОВ,
народний депутат України.

У КОМІСІЯХ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Комісія з питань молоді, спорту і туризму планує внести на розгляд п'ятої сесії Верховної Ради України ряд законопроектів, що мають істотно сприяти законодавчому забезпеченню реалізації державної молодіжної політики.

Серед першочергових — проекти законів України про захист від небезпечних впливів на психіку та про психологічну допомогу особам, які зазнали таких впливів; про запровадження ліцензування фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності; про молодіжні громадські об'єднання тощо.

Триває робота і над законопроектами про видавничу справу та про охорону культурної спадщини. Плануються виїзні засідання комісії щодо вивчення практики застосування чинного законодавства в питаннях створення і розвитку соціальних служб для молоді, використання суб'єктами молодіжної політики бюджетних коштів на розвиток спорту, надання державної підтримки молодіжним і дитячим організаціям в Донецькій, Львівській, Запорізькій, Чернівецькій та інших областях.

Комісія з питань оборони і державної безпеки має внести на розгляд п'ятої сесії Верховної Ради України ряд проектів законодавчих актів, які пропонується розглянути в першочерговому порядку. Серед них — про проект Постанови Верховної Ради України про розширення участі Збройних Сил України в миротворчих силах ООН та надання інженерно-мостового підрозділу до місії ООН в Анголі, а також про проекти законів України про внесення змін і доповнень до законів «Про пенсійне забезпечення військовослужбовців та осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ» та «Про Національну гвардію України».

Після вивчення в комісії на розгляд Верховної Ради України будуть внесені зауваження Президента України до Закону «Про внесення змін і доповнень до Закону України «Про Службу безпеки України». На друге читання буде подано проект закону України про внесення змін і доповнень до деяких законодавчих актів України з прикордонних питань.

На друге читання комісія також подасть проект Концепції (основ політики) національної безпеки України, а також проект закону про ратифікацію Договору з відкритого неба.

Комісія з питань ядерної політики та ядерної безпеки за дорученням Президії Верховної Ради разом із Комісією з питань паливно-енергетичного комплексу, транспорту і зв'язку відповідає за розробку проекту Закону України «Про електроенергетику». Комісія вивчає поданий Кабінетом Міністрів проект закону України «Про приєднання України до Віденської конвенції про цивільну відповідальність за ядерну шкоду та Спільного протоколу про застосування Віденської конвенції та Паризької конвенції». На думку членів комісії, це один з найважливіших документів у сфері регулювання відносин, пов'язаних з використанням ядерної енергії. Прийняття його означатиме входження України до міжнародного правового режиму цивільної відповідальності і сприятиме посиленню безпеки в ядерній енергетиці.

Комісія також готує свої висновки щодо проекту закону України «Про радіаційний захист людини». Цим законопроектом продовжується створення основ ядерного права в Україні. Розробляється він в розвиток Закону України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку».

Прес-служба Верховної Ради України.

Читацький мікрофон

● *Запоріжжя*

Не закони погані

Шановні співвітчизники! У «Читацькому мікрофоні» часто друкуються листи невдоволених роботою Верховної Ради. І те не так, і це не так. Але ж скажіть, будь ласка, хіба Верховна Рада приймає погані закони? Інша річ, що виконавча влада їх не виконує, бо дуже багато виконавців сидять у двох-трьох кріслах і за власними клопотами їм не вистачає часу на плідну працю. І все ж за роки роботи Верховна Рада (і ця, і попереднього скликання) зробила для народу чимало.

Євдокія РАДИБОГ.

● *Чернівці*

Усі прислухайтесь до стогону народу

Часто чуємо і бачимо, як окремі наші депутати «вболівають» за народ. Дивишся на таких, і складається враження, що вони не мають уявлення про те, як цей народ живе, плаче, стогне, від роботи падає і нічого за це не має. Ми вважаємо, що така байдужість — від величезного дефіциту порядності та елементарних ознак совісті у багатьох депутатів та урядовців. Краще б ви підрахували, у скільки обходиться народові кожен політ урядового літака за кордон для так званого вивчення досвіду, якого ми так і не побачимо в Україні.

І.ГАЙДАЙ, П.ПЕРЕПЕЛЮК
(усього 44 підписи).

● *Червоноград*

Не женіться за кількістю

Часто чую не дуже добрі слова про Верховну Раду: мовляв, погано працює, закони то приймають, то доповнюють. І це правда. У нас у всіх, мабуть, від природи чи від Бога таке ставлення до роботи: раз-два — уже й зробили, а потім без кінця переробляємо. Отак і у вас, шановні депутати — не встигли прийняти закон, як через кілька місяців уже його доповнюєте чи змінюєте. Працюйте уважно, віддано і не влаштовуйте соцзмагань у роботі над законами. Не женіться за кількістю — кращою буде якість.

Марія ПЕТРОВИЧ.
Львівська область.

● *Лепетиха*

Хай вражає не числом, а вмінням

Порахуйте, в що обходиться щороку народові України навіть така бідна армія, як наша. То чи потрібна вона нам така? Матеріальне забезпечення військ низьке, через це нікудишня вивчка воїнів. Та ще й зарплату офіцерському складові не виплачують. Верховна Рада повинна подбати про створення таких Збройних Сил, які народ може прогодувати, взути, одягнути. Щоб офіцер української армії був не жебраком, а шанованою в суспільстві людиною. Армія повинна вражати не числом, а вмінням.

Микола ЄВСЕВСЬКИЙ.
Миколаївська область.

● *Горохів*

Яка поведінка, такий і авторитет

Диву даєшся, яка витримка у Голови Верховної Ради. Постійно доводиться утихомирювати народних обранців. Тільки й чути: заспокойтесь, Іване Петрович, будь ласка, сядьте на місце, а той Іван Петрович викрикує, доводить своє.

Не позаздриш Олександрові Морозу, котрий хоч і уміє, але якому так важко закликати до порядку депутатів-дебоширів.

Шановні депутати, стежте за своєю поведінкою, адже це ваш авторитет!

Галина ЮРЧЕНКО.
Волинська область.

Біда не в конфліктах і суперечках, а в невмінні їх розв'язувати

Державно-правові конфлікти в аспекті розвитку конституційного процесу в Україні

***СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА** і політична сфери в Україні, як і в інших країнах СНД, характеризуються підвищеною конфліктністю, непрогнозованістю. Це обумовлено низкою об'єктивних і суб'єктивних чинників і, насамперед, перехідним станом держави і суспільства, невизначеністю ідеології розвитку суспільних відносин, відсутністю загальнонаціональної ідеї, яка консолідувала б людей у розв'язанні актуальних проблем. Немає чіткої правової ідеології. Великі розбіжності є в суспільній думці щодо визначення шляхів розвитку держави і суспільства. Якщо одні — за прискорену капіталізацію суспільних відносин, то інші зовсім не сприймають такий підхід. Законодавець в Україні, як і в багатьох країнах СНД, змушений в таких непростих, можна сказати, конфліктних умовах, приймати важливі рішення. І, насамперед, в державно-правовій сфері.*

Невизначеність багатьох аспектів державного будівництва і правової ідеології призводить до прийняття компромісних рішень. Особливо це чітко виявилося в прийнятті Конституційного договору, який став компромісом між парламентом і Президентом України на певний термін — рік, у питаннях влади і самоврядування, тобто до прийняття нової Конституції. (Статус Конституційного договору порівняно з чинною Конституцією України — своєрідний і унікальний у світовій практиці. За своєю юридичною силою він поставлений вище Конституції (як Основного Закону держави і суспільства. Стаття 61 договору встановлює, що «Законодавство України чинне у тій частині, що не суперечить цьому Закону», тобто нормам Конституційного договору. А оскільки Конституція — частина правової системи, причому, її основа, то її норми не можуть суперечити положенням Конституційного договору.

Право не може бути вище суспільних відносин, і тому використання нетрадиційних методів розв'язання політико-правових проблем, виходячи з реальної політичної і економічної ситуації, може мати місце. Ці методи спрямовані на досягнення злагоди у суспільстві. І це дуже важливо. Але ж такий шлях має і зворотну сторону, бо він не сприяє становленню конституційної законності, і в цілому законності, поваги до Конституції як Основного закону і центру правової системи, підвищенню політико-правової культури населення, депутатського корпусу, посадових осіб. Це посилює правовий нігілізм.У політичному плані прийняття Конституційного договору виправдано, як можливість владним структурам на основі консенсусу, а не конфронтації, в межах відповідного строку визначитись в напрямах подальшого розвитку держави і суспільства і запропонувати оптимальну модель державного будівництва в чітких нормах нової Конституції України. Важливо, щоб цю стабілізуючу функцію Конституційного договору було в повному обсязі реалізовано.

Збільшення кількості й напруженості конфліктів у соціально-економічній сфері призводить до поширення юридичних конфліктів, серед яких особливе місце посідають державно-правові конфлікти. Це пов'язано, насамперед, з конфліктним характером самого політичного процесу, із впровадженням політичного плюралізму, збільшенням кількості суб'єктів конституційно-правових відносин, недостатнім, а нерідко й неякісним, регулюванням державно-правових зв'язків. Сьогодні чітко проявляється тенденція відставання процесуально-процедурної частини конституційного законодавства України від матеріальних норм, відсутність необхідних механізмів розв'язання конфліктів, багатьох державно-правових питань. Практика останніх років свідчить про конфронтаційний стиль взаємовідносин між владними структурами України і Автономної Республіки Крим, між різними гілками влади за пріоритет владних повноважень. Вони свідчать і про деякі суперечності між центральною і місцевими органами влади і самоврядування. Суперечки про компетенцію — найпоширеніший вид державно-правових конфліктів між різними гілками влади, владними структурами різних рівнів. Останніми роками на території країн СНД немало було і є міжнаціональних конфліктів, особливо на основі впровадження соціально-економічної та мовної політики. Непростим у цьому відношенні в Україні є регіон Автономної Республіки Крим. Погіршення економічного становища людей, невиконання державою своїх соціальних функцій є основою для конфронтації між народом, окремими його прошарками і владою. Це проявляється найбільш яскраво на мітингах, страйках, особливо шахтарів, робітників бюджетної сфери, у вимогах про відставку відповідних владних структур.

Державно-правова сфера, особливо в перехідний період, не може бути безконфліктна. Безконфліктність — шлях до стагнації, застою політичного життя, державно-правових відносин, конституційного процесу. Біда не в конфліктах і суперечностях, а в невмінні їх розв'язувати. Все це потребує вивчення природи державно-правових конфліктів, причин їх виникнення, знаходження механізмів розв'язання, пом'якшення небажаних наслідків. Актуальною є проблема управління конфліктами, введення їх у легальне правове поле розв'язання.

АНАЛІЗ чинного конституційно-правового законодавства, практики розв'язання конфліктів свідчить, що сьогодні в арсеналі конституційного права України недостатньо сучасних ефективно працюючих механізмів їх розв'язання. Це пов'язано зі станом конституційного і поточного законодавства, недостатньою увагою до закріплення процедур розгляду конфліктів, відсутністю органів, які мають їх розв'язувати.

Так, відсутність Конституційного Суду в структурі державного механізму України не дає змоги легальним шляхом розв'язувати деякі непрості проблеми співвідношення компетенції парламенту і виконавчої влади, забезпечення конституційної законності.

У цих умовах зростає значення рекомендацій науки конституційного права України в аналізі державно- правових конфліктів, в пошуку механізмів їх розв'язання, управлінні конфліктами. Ця проблема не стала ще предметом наукового дослідження, хоча необхідність у цьому відчувається дедалі більше. Типологія конфліктів у державно-правовій сфері, причини їх виникнення, динаміка стадії їх розвитку, шляхи розв'язання, прогнозування появи нових конфліктів, управління конфліктними ситуаціями — це один із найважливіших напрямків наукових досліджень на сучасному етапі. Наука конституційного права України може виконати це завдання, спираючись на висновки філософських, політологічних, соціологічних досліджень, наробки теорії держави та права, історії держави та права, соціальної психології.

В умовах нестабільності, перехідного стану суспільних відносин суттєво зростає прогностична функція цієї науки, як і інших юридичних наук. На жаль, ця функція науки майже не реалізується. Це особливо яскраво підтверджується під час аналізу розвитку конституційного процесу, механізму прийняття нової Конституції України. Незабаром виповниться 5 років з часу ухвалення Верховною Радою України Концепції нової Конституції, а новий Основний Закон так і не прийнято. Чинна Конституція України від 20 квітня 1978 року з більш як 220 змінами і доповненнями і Конституційний договір — своєрідна мала Конституція. Значна частина народних депутатів України ставить під сумнів конституційність і легітимність Конституційного договору.

У ТОМУ, що в такому стані перебуває конституційно-правова сфера, вина не тільки владних структур, конфронтаційний стиль взаємовідносин між ними, їх боротьба за пріоритет владних повноважень, конфронтація між групами народних депутатів щодо шляхів розвитку держави і суспільства, а й те, що владні структури, депутатський корпус не одержували необхідних рекомендацій науковців щодо розвитку в Україні конституційного процесу, і, насамперед, щодо проблем механізму прийняття нової Конституції в таких складних соціально-економічних і політичних умовах.

А якщо й надавали рекомендації, то їх, як правило, було зорієнтовано на підтримку однієї з гілок влади — законодавчої або ж виконавчої і — вони не завжди враховували наслідки цих рекомендацій для процесу державотворення, соціальної злагоди в суспільстві. Значною мірою це пов'язано із розпорошенням зусиль спеціалістів-науковців у галузі конституційного права України, недостатньою координованістю наукових державно-правових досліджень, відсутністю обгрунтованих прогнозів розвитку суспільних відносин. Деякі кроки щодо координації наукових досліджень у галузі конституційного права робить Академія правових наук України, її державно-правове відділення. Але ж не завжди рекомендації науковців враховують владні структури.

Майбутні державно-правові конфлікти можуть закладатися в сучасних конституційно-правових актах, і, насамперед, в Конституції.

Багато залежить від якості нормативного закріплення основ конституційного ладу, і особливо принципу розподілу влад, який радянська конституційно-правова практика довго не визнавала. Так, неоптимальний розподіл владних повноважень між законодавчою і виконавчою гілками влади на користь однієї з них, відсутність реальних механізмів і противаг між ними може призвести до конфронтації. В результаті сили розпорошуватимуться не на розв'язання актуальних проблем суспільства, а на боротьбу. Причому, не завжди коректними методами. Про це яскраво свідчать події жовтня 1993 року в Москві під час розстрілу парламенту Росії. Тому в розділі основ конституційного ладу нової Конституції України недостатньо лише закріпити сам принцип розподілу влад, як одного з найважливіших політико-правових принципів і ознак правової держави, який більш як 70 років не визнавала наша конституційна доктрина, а й чітко в наступних главах Основного Закону розмежувати владні повноваження між законодавчою і виконавчою гілками влади.

Зробити це за таких складних соціально-економічних і політичних умов, коли необхідне посилення виконавчої влади для наведення елементарного порядку в державі, непросто. Але коли Конституція пишеться не на рік і не на два, а на десятиріччя, то чи можна писати її тільки під сьогоднішні реалії, не закладаючи при цьому конфлікти в майбутньому, писати Основний Закон під політику і практику сьогодення? Мабуть, ні. Бо Конституція має бути не тільки безпосередньо чинним документом, а й містити положення програмного характеру, бути зорієнтованою і на майбутні суспільні відносини, Конституція повинна виконувати стабілізуючу функцію, її важливою функцією є обмежувальна, зміст якої полягає в тому, що Конституція ставить межу втручання держави, владних структур в життя суспільства, людини і громадянина. І якщо в новій Конституції України свідомо закладати можливість конфронтації між владними структурами, перевагу повноважень однієї з гілок влади, то це закладе конфліктний характер всьому конституційному законодавству, бо воно повинно відповідати нормам Конституції. Тому оптимальний розподіл владних повноважень між законодавчою і виконавчою владами — одне з найважливіших питань державного будівництва.

Французька декларація прав людини і громадянина 1789 року підкреслила, що там, де немає розподілу влад, там немає Конституції й демократії. Це справді так, про що свідчить недавнє наше минуле. Разом із цим в сучасних державно-правових дослідженнях та в конституційно-правовій практиці чомусь, підкреслюючи тільки принцип розподілу влад, не акцентується увага на взаємодії владних структур. Але розподіл влад як політико-правовий принцип «працює» за умови взаємодії владних структур, а не за їх конфронтації. Тому недоречно абсолютизувати принцип розподілу влад, забуваючи про необхідність взаємодії владних структур задля розбудови української державності.

Дуже важливо, щоб у Конституції як Основному Законі держави і суспільства, в інших конституційно-правових актах, і, насамперед, у конституційних законах встановлювали обмеження певних дій суб'єктів державно-правових відносин.

Таких норм у конституційному законодавстві не дуже багато, бо своєю сутністю воно спрямовано на розвиток демократичних процесів, політичної різноманітності, соціально-політичної активності суб'єктів державно- правових відносин. Але ж ці відносини мають відбуватися в межах закону. Тому такі норми об'єктивно необхідні. Досить багато їх у Законі України про надзвичайний стан.

Настав час, коли перехідні процеси в розвитку української державності повинні отримати свою внутрішню логіку і власну політико-правову структуру, чітку демократичну спрямованість. А цього можна досягти насамперед із допомогою нової Конституції і зволікати з її прийняттям немає смислу. Але ж треба використати найбільш оптимальну модель її прийняття. Реформа політичної та економічної систем передбачає управління самою реформою з урахуванням існуючих в Україні реалій і можливостей. Нинішній перебудовний етап у розвитку держави і суспільства визначив, що їх реформування потребує чіткої системи дій і зусиль різних суб'єктів політичного процесу, і, насамперед, владних структур. Реформа має послідовно оформлюватися в систему ефективних державно-правових норм та інститутів, демократичних цінностей. При цьому публічно-правові колізії важливо розв'язувати з допомогою юридичних засобів, а не силовими методами, щоб не звернути з демократичного напряму розвитку держави й суспільства.

Недопущенню конфронтаційного стилю взаємовідносин суб'єктів державно-правових процесів, зниженню кількості можливих конфліктів повинно служити якісне регулювання в новій Конституції основ конституційного ладу. Засади конституційного ладу — це державно-правовий інститут, що повинен зайняти чільне місце як у Конституції, так і в цілому в правовій системі держави. У разі виникнення колізій між нормами Конституції України, а також у випадку неоднозначного тлумачення відповідних конституційних норм представниками різних владних структур, норми основ конституційного ладу стають базою для Конституційного Суду у вирішенні спорів та конфліктів між різними гілками влади. Тому важливо, щоб ця база була якісна, несуперечлива, цільна, зорієнтована на демократичний вектор розвитку держави і суспільства.

Розробка та закріплення засад конституційного ладу — проблема не тільки юридична, а й політична, оскільки стосується кардинальних інтересів і цінностей різних соціальних груп населення. Причому, ці цінності й інтереси можуть істотно відрізнятись, не співпадати. Норми Конституції, правова система держави мають грунтуватися на суспільній злагоді. Досягти цього в перехідні періоди дуже важко, але ж необхідно. Тому в засадах конституційного ладу має відобразитися злагода різних політичних сил за найбільш важливими політико-правовими принципами та напрямами суспільного розвитку. А це має основоположне значення для демократичного становлення правової системи.

Сьогодні різним політичним силам України, представникам гілок влади, наукових шкіл важливо дійти консенсусу й визначитись щодо структури майбутнього парламенту України, статусу місцевого самоврядування, оптимального розподілу владних повноважень між парламентом і Президентом, конституційного статусу Кабінету міністрів України і його місця в структурі державного механізму, ролі, функцій і місця в ньому Прокуратури України, правового статусу Президента і Прем'єр-міністра, політико-правових основ виборчої системи в Україні, механізму прийняття нової Конституції. Це досить непрості проблеми, які під час розгляду потребують мудрості й виваженості позицій різних політичних угруповань, законодавчої і виконавчої гілок влади.

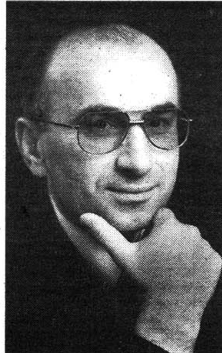
Отож вважаємо, що найбільш сприятливим шляхом прийняття нової Конституції був би парламентський шлях, який дав би змогу чітко відпрацювати кожну норму майбутньої Конституції України. Прийняття Основного Закону з допомогою референдуму, як це засвідчує досвід Російської Федерації, не самий оптимальний варіант.

В основу законотворчості, нової Конституції України має бути поставлено права людини і громадянина, їх реальне забезпечення. Це та мета, яка може і повинна сконсолідувати всіх суб'єктів конституційного процесу в ім'я розбудови Української держави і добробуту народу.

Юрій ТОДИКА,
завідувач кафедри конституційного права України Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук,
член-кореспондент Академії правових наук.

Василь КОСТИЦЬКИЙ: «Для мене свобода — як два крила: економічна і політична»

З ДОСЬЄ РЕДАКЦІЇ. *В. Костицький народився на Гуцульщині, в с. Заріччя Надвірнянського району Івано-Франківської області. Закінчив юридичний факультет Львівського університету та інженерно-економічний факультет лісотехнічного інституту. Працював доцентом у цьому ж інституті, потім — заступником міністра охорони навколишнього природного середовища. Заслужений юрист України. З 1992 року — віце-президент Української екологічної академії наук, член-кореспондент Державної академії правових наук України. Професор. Автор майже 80 наукових праць, учасник багатьох міжнародних конференцій, Всесвітнього конгресу з екологічної освіти (Торонто, Канада). Парламентський секретар Християнсько-демократичної партії України.*

Наша розмова — довкола нового проекту Основного Закону України.

— Отже, Василю Васильовичу, як ви оцінюєте цей документ?

— Як член парламентського депутатського юридичного клубу вважаю, що цей проект може бути основою для подальшої праці. У ньому значною мірою використано науковий доробок конституційної комісії Християнсько-демократичної партії України.

Тут є, безумовно, багато речей, які необхідно зберегти в остаточному варіанті Конституції. Є, звичайно, і недоліки.

Я хотів би розпочати розмову визначенням України як держави демократичної, соціальної і правової. Щодо розуміння терміну «правова держава», то і в теорії, і в практиці усталилося його визначення як реалізація ідеї поділу влади на законодавчу, виконавчу і судову, гарантування прав особи.

— Чи є це в запропонованому проекті?

— Що стосується терміну «демократична держава», то тут теж немає сумнівів, тому що у проекті передбачається забезпечення реального народовладдя через механізм створення всіх державних органів, тобто апарату, який має керувати в суспільстві. Закладені тут і можливості людини безпосередньо вирішувати серйозні державні проблеми. Можна послатися, скажімо, на статтю 5 проекту, яка визначає, що єдиним джерелом влади в Україні є народ, який здійснює владу як безпосередньо, так і через органи державної влади.

Розгортаємо статтю 14 і знаходимо дуже важливе право народу, яке полягає в його можливості чинити опір будь-кому, хто здійснює спробу ліквідувати Українську державу, конституційний лад. Це дуже серйозне надбання. Воно є в проекті Конституції, розробленому Християнсько-демократичною партією. Я в принципі підтримав би таку ідею — про право народу на збройний захист своєї державності.

Детальнішої розмови вимагає визначення, що ж таке соціальна держава.

Як стаття 1, так і 41 проголошують, що громадяни мають право на соціальний захист у старості, в разі повної або часткової втрати працездатності. Передбачається також механізм гарантування цих прав, який полягає в загальнообов'язковому державному страхуванні, пенсійному забезпеченні. Ось це і є суттю соціальної держави.

Держава дбає про те, щоб забезпечити гарантований відпочинок усіх громадян (стаття 40 проекту), передбачає право на житло, охорону здоров'я (стаття 44). Дуже важливе гарантування права на освіту, екологічно безпечне середовище. Але найважливіше розуміння держави як соціальної закріплене у статті 43, де сказано, що кожен має право на достатній рівень життя як для нього, так і його сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло, неухильне поліпшення умов життя.

Це веде нас до дуже глибоких філософських роздумів, якою ж має взагалі бути держава, які її функції, як далеко держава може втручатися у справи суспільства.

Тут я хотів би виділити два таких важливих моменти. У тоталітарному суспільстві держава перебуває над суспільством і через репресивні органи забезпечує своє втручання у будь-які сфери суспільного життя (аж до питань сім'ї) і забезпечує повне їх регулювання.

Правова ж держава не вивищується над громадянським суспільством, і тоді є можливість контролювати цю державу, а взаємний зв'язок між державою і суспільством здійснюється через різні структури, в першу чергу, через політичні партії.

Друга сторона розуміння держави як соціальної полягає в тому, якою ж має бути держава з точки зору її участі в забезпеченні нормального життя кожного громадянина. Чи це повинен бути величезний відділ соціального забезпечення, який стягує усі блага, реалізує щонайжорсткішу фіскальну політику, забирає максимум податків і всім по крихті ділить, а тим, хто вміє пролазити через чорні двері, дає багато, чи держава має бути апаратом, який створює умови, щоб людина сама могла себе утримати і прохарчувати.

Проблема соціальності, до речі, стоїть і в багатих державах, тому що держава не може нести на собі тягар соціального забезпечення всіх громадян. Вона повинна дбати про якийсь мінімум. От де центр розуміння держави як соціальної — вона мусить забезпечити інваліда, хворого, дитину, стару людину. А решта хай заробляє собі сама.

— До якої ж моделі державного управління ви схиляєтеся: парламентської, парламентсько-президентської, президентської чи ще якоїсь?

— Думаю, що ці характеристики умовні. Не буває моделі чистої — президентської чи парламентської. Якщо держава правова, в ній мусять бути розподілені функції й обов'язки між виконавчою й законодавчою владами. Отже, і в проекті християнських демократів, і в офіційному ми бачимо і Президента, і парламент. Думаю, що кращої моделі поки що історія не придумала. Питання може стояти тільки про те, як розподілити функції між цими владами, які повноваження їм надати, як забезпечити баланс між ними.

Найбільш дискусійним тут, очевидно, є питання про однопалатний чи двопалатний парламент. Знаю, що більшість фракцій висловилися за однопалатний. Я залишаюся прихильником християнсько-демократичної ідеї про двопалатний парламент і готовий обгрунтувати свою позицію.

Двопалатний парламент, на мою думку, дає можливість забезпечити більш чітке представництво регіонів, справедливість фінансової системи і розподілу бюджету. У принципі бюджетна політика залежить від позиції депутатів. Це нормально, адже депутат змушений втілювати в життя завдання своїх виборців.

Двопалатний парламент, у якому представлені у вищій палаті, скажімо, сенатори від кожної області України, вирішує цю проблему значною мірою. Перш за все, забезпечується справедливий розподіл бюджету. Потім розподіляються функції між двома палатами. І можливий конфлікт між гілками влади — скажімо, між судовою і законодавчою або ж виконавчою і законодавчою — може таким чином бути краще вирішений. Тому що конфлікт тоді зводиться не до протистояння між виконавчою або судовою владою і парламентом, а тільки до конфлікту між однією палатою парламенту і виконавчою чи судовою владами. Це мені здається дуже важливим з огляду на не зовсім стабільну ситуацію в Україні.

— Як одного з найактивніших членів Християнсько-демократичної партії України, хотів би спитати вас: як, на вашу думку, у проекті Конституції виписана роль партій у суспільстві?

— На жаль, мушу сказати, що мій аналіз, зроблений ще у 1994 році, залишається справедливим і сьогодні: маю на увазі, що Українська держава ще й досі недооцінює роль партій. Тому що в цьому проекті його автори не скористалися пропозиціями християнських демократів та інших політичних сил, ігнорують участь партій у формуванні вищих органів державної влади.

В Україні 38 політичних партій. Участь у політичній діяльності беруть також різні громадські об'єднання. Таким чином, ми ставимо на одні ваги і партії, де зібралися люди, які хочуть займатися тільки політикою, і громадські об'єднання, які разом з політикою займаються й іншими справами, далекими від політики, прагнуть задовольнити своє «хобі».

Проект Конституції залишає цю білу пляму в правовому полі України. Мало того, у проекті взагалі відміняється можливість обрати депутатів за пропорційною системою. Ми ж у своєму проекті пропонували, щоб половина членів нижньої палати обиралася за пропорційними списками від політичних партій, а половина — за мажоритарною системою.

— Нині ведеться дискусія, яким же чином приймати Конституцію.

— Згідно з чинною Конституцією, проект має розглядатися Верховною Радою. Однак ситуація тут настільки складна, що Основний Закон може бути прийнятий на референдумі. Мені, як юристові, більше імпонує останній варіант. Тому що цим ми забезпечуємо нове розуміння держави. Якщо державний орган приймає нову Конституцію, то виходить, що держава сама її встановила і продиктувала правила, якими мають керуватися люди. А тут народ голосує за Конституцію і визначає обов'язки держави.

Тепер я хотів би сказати, що, незважаючи на ряд добре виписаних моментів проекту Конституції, є в ньому і ряд суперечностей. Скажімо, у статті 19 знаходимо положення про рівність громадян і рівність їх конституційних прав, незалежно від обставин і їхнього становища. А далі знаходимо тезу, що конституційні права громадян можуть бути обмежені.

Друге. З одного боку, автори декларують, що всі права громадян захищаються тільки судом, а потім знаходимо варіант, коли, скажімо, санкцію на арешт особи може давати прокурор. У цьому зв'язку хочу зауважити, що інститут прокуратури залишається таким, яким він був завжди. Думаю, ми повинні подивитися по-новому на прокуратуру. У всякому разі, християнські демократи запропонували помістити прокуратуру в систему виконавчих органів, позбавивши її функції загального нагляду. Ненормально ж, коли прокурор підписує постанову про порушення кримінальної справи і сам дає дозвіл на арешт особи. Він не може брати на себе судові функції.

Ще одне серйозне питання — це межі правового регулювання. Тобто, як далеко воно може заходити у наші з вами особисті справи. У статті 30 проект Конституції гарантує нам право на свободу совісті. Вибачте, але право не може доходити до того, щоб вирішувати питання совісті. Це штамп, який зберігся ще з давніх часів. До речі, християнські демократи підготували проект закону про свободу віросповідання.

Так само серйозне питання власності. Свобода для мене — поняття, як два крила у птаха. Перше — це економічна свобода, а друге — політична. Інакше птах не полетить. У цьому проекті для політичної свободи особи є достатньо підстав. А що стосується свободи економічної, то тут питання не опрацьовано як слід.

У статтях 36 і 37 проекту можна все це добре побачити. Дивіться: що є основою економічної свободи? Звичайно, власність. Однак питання власності тут звучить неясно. По-перше, у проекті записано, що права власності гарантуються законом. Але не передбачається недоторканність її. Друге: не видно інших форм власності, невідомий їх статус. Третє. Якоюсь мірою автори проекту зайняли страусову позицію, коли записали: «Право приватної власності на землю надається на підставах, визначених законом». Тобто, вони згадали право приватної власності на землю, але не сказали, в чому її суть.

Ще одне серйозне питання. Автори офіційного проекту передбачають у певних ситуаціях конфіскацію майна. Конфіскація майна — це винахід тоталітарної системи. Це явно несправедлива річ. Звичайно, якщо особа скоїла злочин, то нормально, що майно, нажите незаконним шляхом, підлягає вилученню на користь держави. І крапка. Але на практиці під час конфіскації забирають не тільки те майно, а й усе інше, залишаючи людині пару шкарпеток — фактично забирають усе підряд. Це, звичайно, несправедливо. Тож я вважаю, що заперечується недоторканність власності.

— Аналітики критикують проект і за інші економічні неточності, скажімо, щодо права займатися підприємництвом.

— Ось стаття 37 — «Право на підприємницьку діяльність». Тут явно відсутній механізм захисту власника і підприємництва. З цього приводу я хотів би сказати дуже важливу річ: і в Конституції, і в практиці немає захисту підприємництва. Коли аналізуєш причини серйозного спаду виробництва, приходиш до висновку, що тут дається взнаки фінансова і податкова політика держави. Наприклад: ми кілька років тому випускали в Україні 3 мільйони штук телевізорів. І 50 відсотків продукції експортувалося за кордон. Сьогодні вся Україна за 9 місяців випустила «аж» 52 тисячі телевізорів. Втрачено десятки тисяч робочих місць. І в той же час до нас лавиною пішла імпортна техніка.

Дивна річ: Китай, наприклад, встановив акцизні збори на імпортні телевізори у розмірі 80 процентів. І, як результат, світовий ринок сьогодні завалений китайськими телевізорами, магнітофонами, диктофонами.

Ми, на жаль, цього не зробили. І це, вважаю, серйозний прорахунок у нашій державній політиці.

Крім того, у проекті недостатньо виписана бюджетна система. Бюджет і програма уряду — це ті два важливі питання, де ми повинні у парламенті вести дискусію з виконавчою владою. У нас повелася така практика. Депутат смикає, коли йому хочеться, міністра, віце-прем'єра, Прем'єр-міністра, вимагає їх присутності на сесіях, коли це не обов'язково. А нам треба дати можливість їм працювати. У мене, наприклад, є претензії до проекту бюджету на 1996 рік. Він повинен базуватися на збалансованості регіональних і загальнодержавних доходів і видатків, чого так і не досягнуто. І тут ми знову повертаємося до ідеї двопалатного парламенту, який може реалізувати цей принцип.

Друге. Необхідно забезпечити програмний підхід до складання бюджету в умовах дефіциту коштів. Я тут цього, на жаль, не побачив. Я побачив інші речі, коли за рахунок державного бюджету, за рахунок платників податків передбачається фінансування якоїсь піонерської організації. Я не проти громадських організацій, але хай вони самофінансуються. Чого це з державного бюджету виділяється на цю організацію наших 400 мільярдів карбованців?

Крім того, враховуючи програмний підхід до формування бюджету, треба використовувати наші можливості проникнення на західні ринки. Не можна допускати, щоб ми були сировинною базою для інших країн.

А в нас же є прекрасні можливості виходу на іноземні ринки. Наприклад, Івано-Франківському акціонерному товариству «Радон» потрібно лише 50 мільйонів доларів США, щоб установити там надчисту технологію для виготовлення мікроелектроніки світового зразка і забезпечити вихід на новий якісний щабель всієї мікроелектроніки. Я два роки борюся, щоб ці гроші отримати, однак успіху ще не видно.

І останнє. Ми вже звикли говорити, щоб суд був третьою гілкою влади. Я не раз викладав свої ідеї на захист цього принципу, однак судова реформа у нас пригальмувалася. Ми забуваємо і про те, що судова влада має бути не тільки незалежною, а й рівною.

І в проекті Основного Закону, розробленого християнськими демократами, механізм для цього передбачений.

Отже, характеризуючи проект Конституції України в цілому, можна сказати, що, попри деякі серйозні упущення, є серйозна основа для подальшої роботи над ним. В недалекому майбутньому Конституція повинна бути прийнята, як у всіх розвинутих країнах світу.

Інтерв'ю вів Анатолій КРАСЛЯНСЬКИЙ.

Точка зору

І раніше за подвиги давали зірки й не прощали власної позиції

6 жовтня 1995 року здійснено фізичний пуск шостого енергоблока Запорізької атомної станції. Її колектив тепло привітав Президент України Леонід Кучма: «Завдяки вашій самовідданій праці народне господарство України поповнилося новим могутнім джерелом енергопостачання. Це сприятиме розв'язанню складних завдань будівництва нашої держави...».

19 жовтня 1995 року шостий енергоблок Запорізької АЕС під'єднано до енергосистеми України. У вітальній телеграмі колективу станції Голова Верховної Ради України Олександр Мороз охарактеризував цю подію «визначною трудовою перемогою», зазначивши: «Віримо у творчі сили колективу станції, які є запорукою надійної експлуатації найбільшої АЕС у Європі...».

Колектив Чорнобильської АЕС у привітанні запорізьким атомникам відзначав: «Ми гордимося вами. Ця перемога додає нам оптимізму й підкріплює упевненість у власні сили. Вона ще раз засвідчує, що і в цей складний час можна і потрібно досягати перемог...».

21 листопада 1995 року колегія Держкоматома України перевагою у два голоси висловилася за те, щоб не продовжувати контракт з генеральним директором виробничого об'єднання «Запорізька АЕС» Володимиром Костянтиновичем Бронніковим. Чотири директори інших атомних станцій України висловили свою підтримку Броннікову.

Звістка про це для колективу станції виявилася не те що несподіваною, а приголомшливою. Більшості просто не вірилося, що це може бути взагалі. Бо за дев'ять років директорування Володимира Броннікова зроблено стільки, що вистачило б для біографій кількох генеральних. По-перше, за його керівництва стали до ладу чотири із шести енергоблоків. І — найголовніше — здійснено пуск першого, власне українського, атомного блока за часів незалежності нашої держави. Пригадуєте, 5 серпня 1990 року на будівництво шостого енергоблока Запорізької АЕС та інших атомних енергоблоків України Постановою Верховної Ради було накладено мораторій і зупинено фінансування їх будівництва. Відразу по тому Бронніков поставив охорону навколо шостого блока, щоб ніхто не зміг нічогісінько відкрутити на ньому. Навіть для діючих блоків. Бо розумів і знав одне: це — державне майно, і все належить лише державі. Хоча сліпців на розум вистачало, а Бронніков зі своїми заступниками-однодумцями згодом приймає рішення продовжувати будівництво блока. Так, за умов мораторію. Вихід було знайдено просто блискучий — під повномасштабний тренажер для підготовки оперативного персоналу. Але якості робіт вимагав такої, щоб можна було без особливих витрат (про це, звісно, вголос тоді не говорили), після зняття мораторію, надати «тренажерові» статусу справжнісінького енергоблока. Так ось, на час зняття мораторію, а Бронніков робив усе залежне, щоб наблизити його, — технічна готовність шостого блока досягала 98 відсотків.

А скільки сил треба було докласти лише нинішнього року, коли станції не віддавали заробленого і не допомагали фінансово, як того вимагали рішення Президента та уряду, щоб забезпечити пуск шостого блока. Керівництво станції «викрутилося». Про це взагалі варто писати підручник про виживання в нових економічних умовах. І недарма самі американці присудили Запорізькій атомній міжнародний «Факел Бірмінгама» за виживання у надзвичайно важких економічних умовах.

По-друге, створено систему експлуатації величезної АЕС, систему її розвитку. А це завдання — на станції добре пам'ятають — Бронніков поставив перед собою і колективом відразу по призначенні на станцію в 1986- му: «Ми мусимо націлитися на організацію роботи за світовим рівнем».

По-третє, сформовано колектив. Високоінтелектуальний колектив професіоналів.

Ось чому для колективу звістка з Києва була, як грім з ясного неба.

Зрештою, і керівництву обласної державної адміністрації не зовсім зрозуміло, чому не поцікавилися їхньою думкою. Заступник голови облдержадміністрації Петро Ванат зазначає, що порушувати питання про зняття директора нині некоректно і стосовно регіону, і колективу. Тільки-но став до ладу шостий блок, його потрібно виводити на відповідні робочі параметри. Мало того, станція входить в зиму, і має бути тверда рука авторитетного керівника.

Одним із звинувачень, пред'явлених генеральному ЗАЕС на колегії Держкоматома, було те, що технічні показники Запорізької атомної гірші, ніж на інших станціях. Особливо — коефіцієнт використання встановленої потужності. Але чомусь мало кого цікавить — про це небагато знають навіть у вищих ешелонах влади — чому? А тому, що Держатомнагляд запропонував свого часу станції випробувати за номінальних параметрів «мільйонника» запобіжний клапан. Коли б він спрацював, як хотілося, то мали б змогу показати всьому світові, що, мовляв, українська, ядерна установка захищена від зруйнування. А якщо, припускали в Держатомнагляді, клапан не спрацює, то буде можливість перевірити, як ліквідуємо наслідки. І наслідки «роботи клапана» на першому енергоблоці ліквідовували півроку, через що недоотримано більш як 3 мільйони кіловат-годин електроенергії.

Кому-кому, а спеціалістам Держкоматома достеменно відомо, що великим недоліком проекту Запорізької АЕС є відсутність сховища відпрацьованого ядерного палива. За часів існування Союзу це питання не так непокоїло, бо відпрацьоване ядерне паливо вивозили до Росії. І хоча про цю ваду проекту знали ще 1982 року. Та надзвичайної актуальності вона набула лише два роки тому. І керівництву Запорізької атомної довелося пообігати коридорами міністерства, щоб довести очевидне — неминучість міжблокових перевезень відпрацьованого ядерного палива. Що, зрештою, й допомогло домогтися від Держкоматома підписання тендера на проект сховища відпрацьованого ядерного палива.

Так ось, міжблокові перевезення ведуть до зниження коефіцієнта встановленої потужності. Але й це можна робити до певного часу, бо басейни витримки не безмірні. Тож паливо потрібно вивантажувати і з них. Саме у жовтні для цього було зупинено другий енергоблок.

Не раз до цього Броннікову ставили за провину його критику пропонованої системи реформування всієї галузі енергетики. Так, він і його команда переконані, що пропоноване реформування і Міненерго, і Держкоматома не принесе жодного нового початку, не дасть нової якості, а просто породить більше ланцюжків, якими передаватимуться гроші від споживача до виробника. Буде втрачено, зрештою, керованість... Сприяти цьому — означає робити шкоду.

Схоже, що й справді позиція Броннікова — людини, яка життям довела єдність слова і діла, викликала недовіру до пропонованих реформ з боку керівників держави. А отже, навколо Броннікова згущувалися хмари. І їх наростанню сприяли ті чиновники, які ніяк не могли приборкати невгамовного «генерала» Запорізької АЕС, котрим він заважав своєю непохитністю і конструктивною критикою.

Зовсім недавно, посилаючись на достовірні джерела, мені «видали новину», мовляв, «Бронніков продав один із атомних блоків комерсантам». Під час чергового відрядження до Енергодара, за місяць до злощасної колегії, я запитав про це в самого Володимира Костянтиновича. І, знаєте, директор насторожив своєю відповіддю:

— Комерційні структури зрозуміли, що на стійкості атомних станцій можна поживитися. І тепер нам дуже важко, ми відчуваємо жорсткий пресинг з їхнього боку. Іноді, на жаль, до них приєднується голова Держкоматома. З тим, щоб ми пустили на реалізацію всю електроенергію знеосіблено, через комерційні структури. Але ми на це не можемо йти. По-перше, ЗАЕС — державне підприємство і діє згідно з чинним законодавством. По-друге, комерційні структури пропонують зиск лише для себе, а для всіх інших електроенергія буде дорожча. Як споживачам, так і станціям: вона не відшкодує всіх необхідних витрат на виробництво. Тож, повірте, сьогодні нам дуже важко, — підкреслив ще раз Бронніков і додав: — Йдуть прямі погрози, спроби досягти бажаного коли не києм, то палицею...

А чи може сподобатися чиновникам «верху» — того самого Держкоматома — твердження Володимира Броннікова про те, що його, — Держкоматома, апарат не може в режимі реальних бартерних взаємостосунків навіть напрацювати на самозабезпечення, постійно вимагаючи від АЕС «живих грошей». Отож і створили Броннікову імідж такого собі «регіонщика», який хоче бути незалежним від Держкоматома і не дбає про інтереси держави.

Кому це потрібно? Тому, хто хоче сидіти в тепленькому кріслі й не знати жодних фінансових проблем, клопотів. А Бронніков ніколи не просив ні емісії, ні грошей, а завжди домагався одного — можливості вільно працювати фінансово! Працювати безпосередньо зі споживачами електроенергії. Платоспроможними. Він переконаний, що Запорізька АЕС є природним інвестором, бо це — готові до роботи 10 мільярдів доларів інвестицій у сучасній технології: їх вистачить на кілька років. Це дасть можливість, постійно стверджує Бронніков, промисловим підприємствам перейти на передові технологічні цикли й повернути вкладені в них кошти, які з часом стануть паличкою-стукалочкою енергетиці України в цілому. Щоб усе це сталося, потрібна пряма фінансова взаємодія АЕС і споживачів електроенергії. Не повинно бути перекупників-посередників! А регіон за відсутності прямих взаємостосунків, прямих поставок не буде зацікавлений в атомних станціях. А в нас цього не хочуть розуміти, тому й нав'язують як реформи нову форму монополізму, впевнений Бронніков і не замовчує цього. Цілком згоден, що жоден чиновник не пропонуватиме реформ проти себе. Лише — під себе! А щоб захистити себе, ладен користуватися і києм, і палицею. Чітку позицію посідає Володимир Костянтинович і стосовно власного ядерного палива в Україні. Вважає, що всі розмови «з приводу» є не що інше, як «цукерка у файній обгортці». Бо жодна з фірм, які беруть участь у тендері, не збирається робити справжнього ядерного циклу в Україні. А власних коштів у нас не вистачить. Тож і пропонував Бронніков добре подумати: чи не краще кошти, які маємо, спрямувати не на ядерний паливний цикл, а на закінчення будівництва Запорізької, Хмельницької і Рівненської атомних станцій.

І знову, погодьтеся, «підривав» чийсь імідж.

...Коли керівники найбільших промислових підприємств Запоріжжя дізналися про рішення Держкоматома, то швидко зібралися на спільне засідання асоціації промисловців «Співдружність». Їхня оцінка — а люди всі вони досвідчені й «биті»: це і директор металургійного комбінату «Запоріжсталь» Віталій Сацький, і директор заводу феросплавів В'ячеслав Гаврилов, і директор «АвтоЗАЗу» Степан Кравчун, і директор «Мотор Січі» В'ячеслав Богуслаєв, і директор корпорації «Запоріжтрансформатор» Леонід Хаджинов та інші — була одностайна: з Володимиром Бронніковим просто розправилися. Зазначали, що це не лише епізод, а політика певних кіл чиновників. Що це ще й удар по указу Президента про регіональне самоврядування. Керівники промислових велетів Запоріжжя висловили рішуче несприйняття дій Мінатома України. Голова Запорізької обласної держадміністрації В'ячеслав Похвальський підтримав таку позицію директорів і доповів про неї Президентові під час телефонної розмови.

...П'ятому директорові Запорізької АЕС Кабінет міністрів уже пропонував очолити Держкоматом. Володимир Бронніков тоді відмовився, бо надто дорогою стала для нього станція: тут багато зроблено, а ще більше хочеться зробити. Довести до логічного завершення програму виживання. І станції, і регіону. І відступати не збирається. Як і подавати заяви про добровільну відставку, на що натякали в Держкоматомі.

...Ще молодий, лишень 52-ге літо зустрів.

Володимир ДУПАК.

Запорізька область.

P.S. Урядова комісія, яка в грудні минулого року працювала на Запорізькій АЕС, рекомендувала Кабінетові міністрів України залишити Володимира Броннікова на посаді генерального директора виробничого об'єднання «Запорізька АЕС».

Программа обучения и стажировки в Германии для украинских бизнесменов

Общество им. Карла Дуйсберга и его официальный партнер в Украине — образовательная корпорация «Гранд» объявляют об открытии на 1996 год вакансий на долгосрочную (на срок от 3 до 9 месяцев) стажировку украинских предпринимателей и руководящих работников в Германии.

Данная программа направлена на поддержание процесса реформ в Украине. Участники программы получат необходимые им навыки для выполнения своих будущих задач по структурной перестройке предприятий или по руководству собственным частным предприятием.

Кроме того, данная программа обеспечивает подготовку участников в качестве будущих экономических партнеров немецких предприятий.

По окончании стажировки участникам выдаются соответствующие сертификаты, имеющие международное признание.

Участники самостоятельно несут расходы, связанные с прохождением конкурсного отбора в Украине и переездом в Германию.

Расходы по пребыванию участников в Германии берет на себя общество имени Карла Дуйсберга.

К участию в конкурсе допускаются лица не старше 40 лет с законченным высшим образованием, имеющие не менее чем двухлетний опыт работы на руководящей должности и обладающие достаточным знанием немецкого языка.

Для участия в конкурсе необходимо подать следующие документы:

заявление кандидата;

рекомендательное письмо с места работы.

Документы просим направлять по адресу: 252033, г. Киев-33, ул. Жилянская, 38, образовательная корпорация «Гранд», школа бизнеса.

Срок подачи документов — до 23 января 1996 года.

Конкурсный отбор проводится в течение января—февраля 1996 года.

Начало стажировки в Германии — июнь 1996 года.

Контактные телефоны: (044) 227-22-71 с 9.30 до 17.00 (кроме субботы и воскресенья).

Факс, тел. (044) 227-54-60 круглосуточно.

У нас є все, нам потрібен лише Володимир ВЕЛИКИЙ

I. Що з нами сталося?

«Що з нами сталося?» — дошкуляють запитаннями виборці.

А що стається, коли гордого оленя довго тримають на прив'язі, а потім він виривається на волю? Він біжить стрімголов, падає, ламає ноги, шию, потрапляє в першу-ліпшу яму...

Демократія країн СНД теж наосліп пішла вибриком. Вирвавшись на волю, хто поламав собі ноги, хто шию, а ми потрапили в яму. В яму економічної кризи, розгулу мафії, адміністративної безпорадності, кадрового безталання.

На жаль, першим керівникам незалежної України не вистачило досвіду, політичної волі, державної мудрості, щоб використати механізм старої державної машини і захистити економіку від корумпованої державно-партійної номенклатури, комбуржуїнства, яке, розтопивши з середини Союз, спокійно продовжувало прихватизовувати, розшматовувати економіку України.

Перші керівники незалежної України не спромоглися виробити ідеологію державотворення, визначити шляхи структурної перебудови економіки й управління, спрямувати енергію пробудженого народу у творче річище. Водночас перші керівники незалежної України достойні книги Гіннесса за те, що в рекордно короткий строк без ворожого оточення, без громадянської війни зруйнували економіку однієї з найрозвиненіших держав світу.

І нічого дивного немає в тому, що керівникам держави не вистачило досвіду державотворення у вільному режимі роботи. Мабуть, більш дивне було б, якби на політичному олімпі України в цей час з'явився Ярослав Мудрий чи Богдан Хмельницький. Адже жити без налигача на шиї і деспотичного підступного погонича ми просто відвикли.

Ще з часів татаро-монгольських ми дуже довго оживали, піднімалися з попелища й колін, той як «добрі» сусіди билися поміж себе за право тримати нас на своєму прив'язі, жити за наш кошт. Наш край постійно роздирали на шматки. І кожний господар забирав (ополячував, зросійщував, отуречував, онімечував, оянічарював, переводив у свою віру) найцінніший скарб народу — його еліту. Розщеплюючи в такий спосіб націю як самотворчу спільність, вони вбивали в нас не лише самосвідомість, дух вольності, а й самодостійність, самосутність. Як наслідок, інтелігенція XVI і XVII століть масово приймала польську національність. Росія від Петра I до Михайла Суслова видала близько 30 указів, постанов, рішень про заборону або дискримінацію української духовності. Як у Сибіру, так і в столицях сестри-імперії знайшла свій останній притулок мало не вся еліта українського народу від козацтва до радянської інтелігенції. Хіба не тому сьогодні в російському державному апараті скоріше знайдеш українця, ніж в українському...

ЯКБИ в цій державі було демократичне ставлення до нацменшин, то вже мало не половина росіян говорила б українською мовою. Те саме можна сказати і про Польщу, Румунію, Чехословаччину...

Виснажений багатовіковим викачуванням інтелекту, розшарований духовно і мовно, народ післясоюзної України не лише не міг зразу дати Україні Ярослава Мудрого, а й зберегти національно-державне самоусвідомлення. Саме з цього сповна скористалася добре організована держпартноменклатурна мафія, яка організовано і великомасштабно розграбувала народне добро, дезорганізувала виробництво, перетворила демократію у вседозволеність, споганила ідею незалежності. Ту святу ідею, за яку віддали життя мільйони кращих синів України.

І стоїть сьогодні український народ на волі ошуканий, принижений, соціально, національно і духовно розшарований, зубожілий і безпорадний. Все ще вірить у доброго президента, який захистить справедливість і заслужене право на людське життя. Хоча й розуміє, що вже не буде справедливості. Тієї справедливості, яку пов'язували вони з романтичним козацьким демократизмом, українською ментальністю, чесною братерською формою розздержавлення, гуманізацією усіх сфер життя. Її вкрадено своїм же рідненьким багатотисячним чиновництвом.

Суспільно-політична невизначеність, безпорадність у боротьбі з мафією, невпинне падіння життєвого рівня породили обстановку розпачу і зневіри, створили сприятливі умови для соціальної демагогії та політичного авантюризму.

І суспільство, і Верховна Рада, і виконавча влада сьогодні нагадують великий казан політичної закваски невизначеної якості. Булькає, клекоче в ньому, аж гуде, а що вибродить — ніхто не знає.

Може, все-таки вибродить, викристалізується міцна, століттями омріяна, незліченною кров'ю полита українська державність, а може, вибухне той казан, розлетиться на регіональні шматки, і знову стануть легкою здобиччю східно-західних сусідів. І все повернеться на круги своя: народ України боротиметься за своє виживання, за утвердження у світі цьому як народ, а його знову ополячуватимуть, зросійщуватимуть, отуречуватимуть, насаджуватимуть свою віру, як товар, вагонами вивозитимуть до інших регіонів на освоєння цілинних земель, на будови віку, в доблесні збройні сили, ГУЛАГи, виманюватимуть еліту до «престижних» вузів.., а в Україну «благодійники» знову завозитимуть своїх, як високо племінних для оздоровлення «тузємців», котрі не можуть себе захистити, створити свою державність. А потім втручатимуться у внутрішні справи України під «гуманним» приводом «защиты интересов иноязычного населения и братьев во Христе...»

ХТО ЙОГО знає, що воно вибродить на уламках наддержави і світової надії, в умовах глибокої кризи, правової та владної недостатності, розгулу злочинності. Може, вибродить поліфонічний шведський устрій, який через приватну власність, ринкові відносини побудував той гуманний соціалізм, про який ми лише мріяли; а може, повернеться державний тоталітарний мілітаризований капіталізм, який ми вже мали; а може, якщо не приборкаємо злочинність, установиться диктатура мафії *і дикого капіталізму*.

Ніхто не знає, що воно вибродить, тим паче в руках господарів, для більшості яких Україна або не є історичною Батьківщиною, або українська ідея ніколи не була їхньою. А поки що усіх нас тіпає від того бродіння та невизначеності, аж моторошно.

II. Хто ж розвалив Союз?

— Хто винен у тому, що розсипалася така потужна наддержава, як Радянський Союз? — мало не кожної зустрічі запитують виборці.

Дивне запитання, кажуть старі комуністи. Звісна річ, прокляті американці й демократи. Он почитайте доктрину Даллеса, там усе написано. І багато людей цьому вірять.

Насправді розвалили її не американці, не ЦРУ, не демократи, а самі архітектори комунізму. Як російські, так і західні філософи ще за життя Маркса критикували його за ідею диктатури пролетаріату, яка в практику будівництва соціалізму (комунізму), тобто будівництва суспільства найвищої свободи, демократії, народовладдя, прогресу заклала деспотичні силові засади.

Зокрема, М. Бакунін застерігав, що диктатура пролетаріату (особливо в аграрній Росії) породить нове класове суспільство. Роль класу експлуататорів виконає «червона бюрократія», економічним фундаментом якої стає державна власність на засоби виробництва, що неодмінно приведе до надконцентрації в їхніх руках економічної, політичної й ідеологічної диктатури, а це призведе до моральної й інтелектуальної деградації громадян соціалістичної держави, таке суспільство більш за все опуститься на найнижчий щабель ідіотизму, «...бо диктатура спроможна породити лише рабство».

У більшовиків після того, як вони прийшли до влади, була можливість будувати демократичне, гуманне суспільство. В тому числі робити це на базі розвитку наявних общинних відносин, вільної федеративної організації суспільства «поєднання праці і власності». Свого часу Маркс у листі до В. Засулич писав, що російська «община є точкою опори соціального відродження Росії».

Однак Ленін узяв курс на рішучу централізацію економіки і влади. Згодом диктатуру пролетаріату, яку Маркс розглядав лише як форму насилля для боротьби з буржуазією, буде перетворено в диктатуру партапарату в боротьбі з усім і усіма, а демократичний централізм перетворено в чиновницький деспотизм. Насправді це будуть контрреволюційні процеси, які зліквідують такі революційні завоювання, як політичний плюралізм, багатопартійність, свобода особи і совісті, свобода слова, рівноправність націй і народностей, народовладдя, свобода виборів і вибору... Як наслідок, в короткий час держава перетворилася в поліцейсько-диктаторську машину з величезним апаратом чиновників і силових структур. Уже в 20-х роках діяло 52 наркомати, в яких працювало чиновників більше, ніж у царській Росії. Обіцяні трудівникам землю і підприємства партноменклатура зробила державною власністю, тобто базою свого існування й експлуатації. У такий спосіб всесильна «червона бюрократія» стала і керівним, і каральним, і експлуататорським прошарком суспільства з феодально-капіталістичними відносинами. Відчужений від засобів виробництва народ став предметом безмірної експлуатації й експериментів.

«Простий робітник, — обурюється М. Бердяєв, — одержує часто-густо 75 карбованців на місяць, тоді як радянський чиновник — 1500 крб., і ця жахлива нерівність існує в комуністичній державі». М. Бердяєв робить висновок: «Радянська Росія є крайньою формою державного капіталізму, який експлуатує не менш як приватний капіталіст». А щоб прогодувати таку кількість чиновників та ще й перебудувати економіку, потрібно було посилювати не тільки експлуатацію, а й насилля.

І диктаторська машина набирає таких обертів, що навіть простий і добрий (як свідчать очевидці) Ленін теж почав видавати розпорядження на зразок: чим більше буде розстріляно тих святош (духовенства), тим краще для революції. «Ставши одержимим максималістською революційною ідеєю, — писав М. Бердяєв, — Ленін, врешті-решт, втратив відчуття безпосередньої відмінності між добром і злом, втратив безпосереднє ставлення до живих людей, допускаючи обман, брехню, насилля, жорстокість...»

«Ленінізм, — зробить він висновок у 30-х роках, — є вождизм нового типу, він висуває вождя мас, наділеного диктаторською владою. Цьому будуть наслідувати Муссоліні і Гітлер. Сталін буде завершеним типом вождя-диктатора. Ленінізм, звичайно, не є фашизм, але сталінізм уже дуже схожий на фашизм...»

На жаль, тривоги прогресивної російської інтелігенції щодо фашизації радянської влади підтвердилися.

Щоб приборкати невдоволений народ, примусити його безплатно працювати на «червону бюрократію», провадять планові арешти величезної маси людей (ворогів народу), штучні голодомори, масові репресії аж до виселення народів з їхньої історичної батьківщини, знищення національної еліти... Все це — звірства, яких не бачив світ. «Червона бюрократія», — як і попереджував Бакунін, — опустила суспільство на найнижчий щабель ідіотизму», страх перед владою надовго паралізує волю народу. Усе це дасть підстави вождю італійських фашистів Муссоліні зробити висновок: «Більшовизм в Росії зник і на його місце став слов'янський тип фашизму...»

Хрущовська відлига дещо окрилить народ, але й породить дисидентство, тобто людей, які насміляться вказувати на тих, хто наробив стільки лиха в державі, хто споганив ідею соціалізму. І чиновництво злякалося. Хрущова усунуто від влади, розпочато нові репресії. Але народ вже почав прозрівати, вимагати гласності, демократизації, свободи слова. Розчарування, апатія, обурення людей зажирілою, розбещеною номенклатурою, цековсько- брежнєвським «будинком престарілих», чурбанізацією керівної еліти, яка ненаситно розбазарювала народне добро, формувалась у клановy мафію, набирали загальнонародного масштабу.

Держава входить у глибоку економічну; політичну, морально-психологічну і духовну кризу. Дедалі більше людей обурюють порожні магазини, обвальні блати, круговищна, протекціонізм, хабарництво, безглузда війна в Афганістані. Але ЦК ще знаходить у собі некорумповані державницькі сили, і на арені найвищої, тобто партійної, влади з'являється Андропов. Через кілька місяців усі побачили, як чомусь ожили магазини, звідкілясь з'явилися товари — і не чужі, а наші... Але головний чекіст, з'ясувалося, погано знав силу, якій зробив він виклик, — і його не стало. Комбуржуїнство шукає порятунок не у китайському реформуванні економіки, а у вседержавному розгардіяші, у розграбуванні економіки, зміні політичної системи. Робити це вже було не важко, бо широкі верстви населення набачилися, натерпілися, хотіли змін, вимагали справедливості і кари корумпованому чиновництву. Еліті держави давно набридла задуха у всіх сферах життя, треба було проривати цю багатошарову догматичну плісняву, йти до світла гласності, демократизму, того демократизму, який розковував творчі сили суспільства і мало не в усій Європі побудував суспільство з усіма ознаками демократичного соціалізму. Патріотичні сили давно були свідомі того, що тільки вільний розвиток кожної окремої республіки дасть ті святі вузи єднання, братерства, інтеграції, які приведуть до розквіту, ладу і згоди у світовому масштабі. Розуміли це і комуністи всесильної, всемогутньої 19-мільйонної КПРС, яким остогидли вже глухонімія, схоластика, догматизм, всевладдя партноменклатури. Вони вже не боялися і почали масово виходити з партії. Тобто на час горбачовської перебудови в СРСР не було політичної сили, зацікавленої у збереженні чи реформуванні старенного, переобтяженого надструктурами, важкокерованого і мілітаризованого, забрудненого кров'ю мільйонів невинних людей, глибоко корумпованого помираючого монстра. Наддержава розсипалася під власною вагою.

Не буде його і в Україні. Величезна армія «червоної бюрократії», організованої майже у 100 міністерств і відомств, нерідко зрощеної з корумпованим директоратом і тіньовими структурами, є потужною «чужою владою» у слабенькій новонародженій державі. Створилася оригінальна ситуація двовладдя, яка неодмінно має вирішити питання: хто кого?

АЛЕ ПОКИ всі перебували у стані ейфорії, в очікуванні добрих змін (сподіваючись на те, що хтось це за них зробить), добре організована держпартноменклатурна мафія загрібала все до своїх рук, ставала власником народного добра. Тобто «новий клас експлуататорів», про який попереджав Бакунін, ставав власником. І ми зрозуміли: свята не буде.

Одначе допоки легітимна влада ніяк не поділить поміж себе владу, безконтрольне чиновництво, особливо директорське князівство (яке в основі і суті своїй є переважно інородне, денаціоналізоване, бо ж призначалося ще з великого центру), небачено жиріє, збагачується, дорозламує економічний механізм держави, безкарно викидає на вулицю сотні тисяч робітників, поспішно окопується з накрадeними капіталами у близькому і далекому зарубіжжі, забиває там банківські кілки, до яких прив'язує усіх нас і нашу «незалежність».

А інтелігентна, добренька, ніякенька законна влада, здається, і гадки не має про існування потужної тіньової кланової влади, ніби й не пам'ятає трагічного досвіду такої ж скромної, такої ж інтелігентної влади Центральної Ради, не розуміє аксіоми, що лише тоді незалежність, лише тоді державність чого-небудь варта, якщо вона вміє захищатися, уміє владно керувати. І ходить поки що інтелігентна, сором'язлива влада навколо криміногенного монстра, як кіт навколо гарячої сковороди, лише облизується, ніби свідомо чекає, коли монстр оближеться від неї.

По тому, як гальмуються реформи, як консервується ситуація безладдя і безвладдя на місцях, як звой зволікається пошук альтернативних енергоносіїв, як кваліфіковано і далекоглядно розбалансовується народногосподарський механізм, як спокійно і впевнено захоплюється інформаційний простір... ми бачимо, хто поки що насправді є господарем країни.

III. Хто ж порятує Україну?

Погано я написав про Леніна. Певно, що особа № 1 XX століття вище від цього спрощеного схематизму та окремих суб'єктивних висновків. Оцінити його роль в історії зможуть лише прийдешні покоління, вільні від наших пристрастей та ідеологічної запороненості.

Коли читаєш його праці, особливо останні, то бачиш, як він мучився, подекуди навіть панікував, від того, що створена ним тоталітарна машина не туди котиться, а його справа переходить не в ті руки.

В економіці Ленін, здається, знаходить рятівний круг — НЕП, і шукає економічні важелі управління, використання товарно-грошових відносин, ринку, госпрозрахунку, податків. Тобто шукає форми поєднання державного і приватно-

(Закінчення на 12-й стор.).

У нас є все, нам потрібен лише Володимир ВЕЛИКИЙ

(Початок на 11-й стор.).

го інтересу, щоб подолати «головний камінь спотикання російських соціалістів». До моделі соціалізму вводить закон вартості, намагається знайти можливості поставити ринок під контроль плану, а державу підпорядкувати масам. Він щиро зізнається, що «ми не знаємо, який буде завершений соціалізм, бо немає ще для його характеристики матеріалів». Останніми роками веде пошук суспільних форм власності і називає фабричну, заводську, кооперативну... Особливо захоплюється він кооперативами. Соціалізм — це суспільство цивілізованих кооператорів, — виголошує Ленін.

Він намагається відвернути загрозу соціалізмові та державі і від «червоної бюрократії», яка, справді, зростала безмірно й загрозливо.

Ленін бачить цю загрозу і попереджає партію про те, що молодій соціалістичній Росії найбільше загрожує не вороже капіталістичне оточення, не громадянська війна, а бюрократизація апарату. З тих пір, як партія стала правлячою, — стривожено говорить він, — в її ряди хлинула сила-силенна кар'єристів, демагогів, пройдисвітів. У роботі «Краще менше, та краще» він концептуально окреслює цю проблему і не раз наголошуватиме на тому, що наш «держапарат препоганий, нижчий від буржуазної культури», «апарат чужий». «... Лишь посредством максимальной чистки нашего аппарата, посредством максимального сокращения всего, что не абсолютно необходимо в нем, мы в состоянии будем удержаться наверняка» (зверніть увагу, як актуально це сьогодні для України). І Ленін встигає скоротити держапарат з 52 наркоматів до 11.

Однак ця концептуальність, як і багато інших, уже нікому не потрібна була, бо державно-бюрократична машина запрацювала, а вожді революції збіглися до помираючого Леніна, щоб «поживитися» владою. Ми тепер знаємо, що це був початок їхнього трагічного кінця, як і соціалістичної держави в цілому.

Адміністративно-командний маховик закрутився: в 1936 році працює вже 18 наркоматів, в 1941-ому — 50, в 1974-ому — 60 міністерств і відомств, 1987-го — понад 100. Людину праці відчужено від засобів виробництва, від права власності, вона не лише втрачає мотивацію до праці, а й стає безправною найманою силою величезної армії чиновників. У державі утверджується духовна задуха, ідеологічно-догматичне насилля, консервація творчої думки і прогресу. Продуктивні сили суспільства заходять у глухий кут, з якого самі вони вже не вийдуть.

ПРОТЕ з однією з найбільших загроз соціалізмові в Росії Ленін боровся не епізодично, а майже протягом усього свого політичного життя. Цією загрозою був великодержавний російський шовінізм. У революції були завжди два рівні крила, дві рушійні сили: боротьба за соціальну справедливість і на-

Проте великоімперські настрої не дозволяли багатьом російським соціалістам стати не лише соціалістом, а бодай посереднім демократом. Ленін вбачав у цьому велику загрозу соціалізмові й революційному рухові не лише в Росії, а й у всесвітньому масштабі, тому боровся з цим злом рішуче і не зважаючи на авторитет. «А наші доморослі соціалістичні шовіністи Плеханов та інші виявляться зрадниками не лише своєї батьківщини, вільної і демократичної Великоросії, а й зрадниками пролетарського братерства усіх народів Росії, тобто справи соціалізму», — пророче скаже він.

Після встановлення в Росії диктатури партії більшовиків, яка уособлювала і державний і партійний апарати і диктатуру пролетаріату, соцшовінізму, соцзрадництво зростає такими самими загрозливими темпами, як і всемогутня «червона бюрократія». Під час дискусії в партії 1922 року з питання про національності й «автономізацію» Ленін знову вибухає гнівом: «При таких условиях очень естественно, что «свобода выхода из союза», которой мы оправдываем себя, окажется пустой бумажкой, не способной защитить российских инородцев от нашествия того истинно русского человека, великоросса- шовиниста, в сущности подлеца и насильника, каким является типичный русский бюрократ.

Нет сомнения, что ничтожный процент советских и советизированных рабочих будет тонуть в этом море шовинистической великорусской швали, как муха в молоке»...

«Интернационализм со стороны угнетающей или так называемой «великой нации» (хотя великой только своим насилием, великой только так, как велик держиморда) должен состоять не только в соблюдении формального равенства наций, но и в таком неравенстве, которое возмещало бы со стороны нации угнетающей, нации большой, то неравенство, которое складывается в жизни фактически. Кто не понял этого, тот не понял действительно пролетарского отношения к национальному вопросу, тот остался, в сущности, на точке зрения мелкобуржуазной и поэтому не может не скатываться ежеминутно к буржуазной точке зрения.

Надо ввести строжайшие правила относительно употребления национального языка в инонациональных республиках, входящих в наш союз, и проверять эти правила особенно тщательно. Нет сомнения, что под предлогом единства железнодорожной службы, под предлогом единства фискального и т.п. у нас, при современном нашем аппарате, будет проникать масса злоупотреблений истинно русского свойства».

«Приняли ли мы с достаточной заботливостью меры, чтобы защитить инородцев от истинно русского держиморды? Я думаю, что мы этих мер не приняли, хотя могли и должны были принять...»

Тепер ми знаємо, що справді заходів таких не було вжито, соцшовіністична тоталітарна машина запрацювала, прагнення народів Росії свого національного і духовного відродження, рівноправного самоутвердження у союзному товаристві вирішувалось, як і 100—200—300 років тому, — репресіями, фізичним і духовним визнищенням еліти національних меншин, переселеннями цілих народів, голодоморами, духовним поневоленням, і масовою ротацією яничарства... Одне слово, так, як вирішуть вони ці питання і сьогодні (у Чечні).

«Союз непорушний» без республік вільних, переобтяжений корумпованим бюрократично-шовіністичним апаратом, розчахуваний відцентровими силами нацменшин тихо помер природною смертю. Померла система, яка не дала людям ні соціального, ні національного, ні духовного визволення, а тим паче розквіту.

Соціалістична ідея, як казочка, як мрія людей про соціальну справедливість, волю, братерство, духовний. розквіт усіх і кожного, мов підстрелена птаха, забилася в глухий кут історії і чекає свого видужання або загину.

А в державі склалася парадоксальна ситуація: при владі залишилося дитя соціалістичної системи — «червона бюрократія», яка не дала і за своєю виродженістю та корумпованістю і не могла дати краще, а тим паче соціально справедливіше життя людям. Водночас у цій самій державі з'явилися реаніматори тієї самої системи. Хто ж ці ветлікарі і чого вони хочуть?

Головним ветлікарем оголосили себе «Комуністи України за соціальну справедливість і народовладдя». Не будемо звертати увагу на те, що назва звучить, як знущання з історичної пам'яті, адже до кон'юнктурних каламбурів, словесної еквілібристики, смислових абракадабрів усі ми звичні.

Головне — не хто прийшов, а чого він хоче? Новоявлений пришелець не приховує: він хоче бути спадкоємцем КПУ, він хоче КПРС. І ортодоксальний сталініст, соцзрадник не лукавить. Він відверто, цинічно і зухвало нехтує державну мову, не визнає державної символіки, домагається повернення учорашніх порядків і вчорашнього нерівного союзу з Росією, у нього відверта алергія на слова демократ, незалежність, патріот України, Українська держава... реформи... відродження духовності... Однією з центральних проблем для нього є негайне визнання російської мови державною, або бодай офіційною, бо ж знає, що коли в такий спосіб узаконити майже на 70 відсотків витоптане духовне поле України, то про Україну потім можна і не говорити. (Сьогодні в Україні лише 27 відсотків газет видають українською мовою, ще гірша ситуація у книговиданні, в науці, на виробництві, в освіті, на місцевому телебаченні...)

Дивлячись на це печерне виродство, мимоволі згадуєш високопатетичне, світлолюдське Володимира Сосюри:

«О мово рідна! Їй гаряче
віддав я серце недарма.
Без мови рідної, юначе,
й народу нашого нема».

А згадаймо Расула Гамзатова:

«Хай інша мова іншим гоїть рани,
Я буду тільки рідною співать,
І якщо завтра в нас її не стане,
То я сьогодні ладен смерть прийнять».

Ці самі мотиви ми знаходимо у класиків інших народів світу, особливо багато їх у творах російських класиків.

Зверніть увагу, в цей трагічний для соцідеї час для них проблемою № 1, тривогою № 1 є не узагальнення досвіду міжнародного робітничого, національно- визвольного і комуністичного руху, не вивчення причин фашизації і ганебного краху комуністичної ідеї й ідеології в світі, а оглушення народу, допоки він не отямився, допоки йому тяжко, новими обіцянками «соціальної справедливості і народовладдя». Хоча кожен розуміє, що відроджувати те, що принесло людям стільки горя, що померло природною смертю, не лише аморально, а й злочинно, як злочинне перетворення символіки інтернаціональної єдності трудящих на символіку боротьби проти української державності й суверенітету.

Хто ж вони, реаніматори, яке соціально-політичне середовище їх породило? Переважно це — українські росіяни-націоналісти (великодержавники), українське яничарство, вчорашня «червона бюрократія», яка не утрималась на поверхні, але встигла скуштувати номенклатурного пирога, окремі вчорашні робітничі угодники-аристократи, ветерани (переважно силових структур), окремі прості люди, яким сьогодні нестерпно важко і яким хочеться у вчорашній, для них більш захищений, день...

Найбільшою вадою їхньою є те, що вони ніколи всерйоз не вивчали ні історії, ні практики комуністичного, робітничого і національно-визвольного руху, не знають його, і найцікавіше те, що й не горять цим бажанням. Тому вся їхня діяльність і зводиться до соціальної тріскотні, під якою вони сподіваються прийти до влади. Це — королі злиднів і розгардіяшу. Зникнуть злидні, зникне і середовище їхнього існування.

Уважний читач скаже: зачекайте, є ж іще один лікар-реаніматор, соціалістична партія України. І зачекати доведеться, адже лідер парламентської фракції прямо волає: «Почуйте мене, земляки!» («Голос України», № 182). Послухаймо, тим паче людина обіцяє говорити про «найпотаємніше» і «на п'ятому році незалежності»:

«Багато хто пам'ятає, як незалежність народжувалася: бурхливі мітинги, жовто-блакитні знамена, палкі промови та солодкі обіцянки... У політиків тоді було на думці: будь-що незалежність, «розлучення» з СРСР, насамперед з Росією...»

«Невже ми й самі нездатні ні на що більше, крім як ходіння з прапорами, співання пісень, голосіння й лементування про нещасну долю, пошуку «ворога» й явлення світу вишиванок і шароварів...»

«Багато хто своє нинішнє жалюгідне становище прямо пов'язує з державною незалежністю, бачить у ній корінь зла...»

«З правими силами зрозуміло. Вони (в чому розписалися усно й друковано не раз і самі) здатні лише руйнувати...» У кого нові «будівельники» питали права або поради, в якому будинку хочуть жити мільйони?..»

І справді, яке нахабство?! Захотіли незалежності та ще й ні в кого не питали права. Останні 70 років (ба навіть всі 300) мало не кожного дня питали, допитували і враз перестали...

Читач-медик скаже: та ж патологія... І не помилиться, бо обчижений соціалізм «на п'ятому році незалежності» нічим не відрізняється від комуношовінізму, соцзрадництва, і ставленням до незалежності України, і «любов'ю » до демократів, патріотів, реформаторів, і поведінкою в парламенті, і поведінкою на вуличних маніфестаціях, і ставленням до державної символіки, мови, ринкових відносин.

А шкода. Адже їхній генеральний лідер є першим, і, здається, єдиним політиком в Україні, хто спробував осмислити те, що з нами сталося. І нехай це зроблено не на науково-філософському, а на соціально-політичному, побутовому рівні, але видані ним три книжки — то помітне явище в суспільно-політичному житті України. Явище, яке дає цінний матеріал, поштовх до роздумів і діалогу, в осягненні епохальних явищ, в пошуках шляхів виходу з кризи, утвердження України у світовому товаристві.

Приємно, що автор шляхом простого логічного мислення, аналізу подій, явищ, легко і невимушено переконує нас у необхідності в цей історичний час боротися за незалежну Україну, будувати Українську державу, провадити приватизацію в інтересах більшості людей і держави, нарешті втілити в життя марксівське «поєднання праці і власності»... Хочеться вигукнути: ось він, справжній соціаліст, лідер українських соціалістів, ось хто поведе нас до соціальної справедливості і духовного відродження!

Однак наш лідер чомусь ніби сам себе злякався — розчинився, розтанув у лівоопортуністичному, відверто чорносотенному шумовинні, опустився до його вуличних вихлюпів. І не збагнеш, хто перед тобою, що за дивина — голова у людини повернена вперед, а ноги — назад.

У чому ж річ? На це запитання сам же він і дає відповідь: «Найважливіше для наших партій (партій лівої орієнтації) зробити вибір: чи стати супроти процесу перемін... чи очолити цей процес?» («Тема для роздумів» стор. 223).

На чолі процесу перемін ми не бачимо ні партій, ні їхнього лідера. Отже «супроти перемін», отже за збереження вакханалії в державі аж до її загину, а потім...

Проте поїзд під гордою назвою «Незалежна Україна» хоча й поволі, але поїхав. Поїхав уже без них. І тоді навздогін йому зазвучало плаксиво-виправдальне, примітивно-наївне: «Почуйте мене, земляки». Поїзд пішов. Тепер можна тільки сипати пісочок у букси, або чекати, поки зупиниться чи перевернеться, або... не робити «супроти», а приєднатися й «очолити».

Аналіз ураженої соцшовінізмом, соцзрадництвом української лівизни дедалі більше переконує в безперспективності її в сучасному демократичному світі, в неспроможності її реанімувати вчорашню, ні тим паче реабілітувати справжню соціалістичну ідею в Україні. Це сьогодні могла б зробити лише чиста від крові, вільна від шовіністичного угару, багата європейським і світовим досвідом українська соцдемократія. Та соцдемократія, яка в галасливому середовищі агресивного соцшовінізму ніяк не візьме свою чисту ноту, ніяк не виросте зі своїх власних пелюшок. А шкода, в ній суспільство має потребу... хоча б для того, щоб показати ідеологічно замордованим людям, що соціалізм — це далеко не те, що ми мали, це зовсім не те, чим нас сьогодні так активно оглушують... На жаль, шовіністична хвороба лівизни в Україні і, зокрема в парламенті, — це надовго. Аж допоки не одужає економіка, не утвердиться державність.

А поки що, коли ви бачите людину з недержавним значком на грудях, то не помиляйтеся, хоч би які солодкі й «народолюбні» речі вона вам говорила, пам'ятайте застереження Леніна: перед вами не соціаліст, не комуніст, не демократ, перед вами «шваль», «в сущности подлец и насильник»... «Шваль», яка зрадила вчора і сьогодні зраджує «не лише свою батьківщину, вільну і демократичну... (Україну), а й пролетарське братерство усіх народів... тобто справу соціалізму», бо соціаліст (комуніст) — це національно свідома, інтернаціонально доброчинна, демократично віддана людина... Людина, яка збагатила свою пам'ять усіма тими багатствами, що виробило людство».

Щодо України, то її не зроблять сьогодні могутньою, демократичною, процвітаючою ні партії, ні рухи, ні громадські організації, ні Верховна Рада, ні близький чи далекий забугор. (Хоча їй, як кожному демократичному суспільству, потрібні колективний розум, альтернативність і партій, і громадських організацій, і рухів). Україну могутньою, демократичною, сучасною державою може сьогодні зробити лише Володимир Великий. Мудрий, вольовий державний лідер, який сконсолідує суспільство навколо ідеї українського державотворення, рішуче наведе в ньому дисципліну, порядок, відповідальність, приборкає мафіозну «червону бюрократію», проведе роздержавлення засобів виробництва в інтересах широких верств населення, відродить духовність одного з найдревніших народів світу. Тобто спрямує енергію відродження, природного потягу народу до свободи і демократії на побудову суспільства, про яке демократ з гордістю казатиме: ми побудували демократичне суспільство, а соціаліст з гордістю заявлятиме: я живу в соціалістичній Україні...

У керівників держави сьогодні є всі умови для того, щоб виконати цю велику місію — величезний економічний, науково-технічний і кадровий потенціал, який п'ять років розтягують і ніяк розтягти не можуть, мудрий, працьовитий, інтелігентний і надзвичайно терпеливий народ. Потрібні лише бажання, державна воля та менше «супроти».

Тож нехай освятяться ваші імена серед велетів духу народу нашого — Володимира Великого, Ярослава Мудрого, Богдана Хмельницького!..

Я глибоко переконаний, Україну чекає велике воскресіння, велика місія у світі цьому. Тож будьмо усі достойні цієї місії, цього великого майбутнього!

Степан ТКАЧЕНКО,
народний депутат України.

Медицина

ЯКЩО ВЛАДА ЦІНУЄ ПРАЦЮ ЛІКАРЯ...

МИХАЙЛО Захараш — доктор медичних наук з погонами генерала, начальник медичної служби СБУ. Він не випадково був серед гостей на святкуванні 100-річчя Житомирської обласної лікарні.

Саме в ній відбувалося його становлення як хірурга: десять років працював у цьому колективі, тут став кандидатом наук. А на захисті дисертації, про що згадує з особливим хвилюванням, був Олександр Гербачевський — людина, про яку легенди розповідають, бо майже півстоліття очолював цей заклад, якому тепер надано його ім'я. Якби один тільки М. Захараш запевняв, що Житомирська обласна лікарня належить до найкращих у країні, ще можна було б сумніватися, попри авторитет СБУ, мовляв, особисті почуття переважають. Але ж так думають і в Міністерстві охорони здоров'я.

Цікаво, що іще в кінці 20-х років у Житомирі уперше в Україні з ініціативи О. Гербачевського було устатковано пересувний рентген-кабінет з електростанцією, який виїжджав у райони. Цей потяг до нового постійно живе в колективі. Тож хоч уже кілька років ми тільки й чуємо про кризу, саме в цей час обласна лікарня розвивається особливо активно. Парадокс? Аж ніяк ні. Гербачевському, щоб бути на рівні вимог часу, доводилося своєрідно проводити відпустки. Він напихав портфель документами і їхав до столиці «вибивати» все потрібне. Тепер не треба бігати прохачем по кабінетах, бо все залежить від позиції місцевої влади. А на Житомирщині підхід такий: заощаджувати можна на будь-чому, але не на медицині.

Передаючи колективові обласної лікарні в день ювілею складне діагностичне обладнання вартістю близько восьми мільярдів карбованців, голова облдержадміністрації запевнив, що медики все одно одержали б цю апаратуру, навіть якби не було ювілею. Такий підхід облдержадміністрації — взірець для наслідування трудовими колективами й організаціями області, державними і комерційними. Тільки цього року 75 з них стали спонсорами обласної лікарні, бо з'явилося розуміння, що це найвигідніший спосіб вкладання грошей. Саме завдяки спільним зусиллям вдалося відкрити спеціалізовані центри, зокрема опіковий, аналогів яким в областях немає. А на черзі — відкриття нових центрів, у тому числі нейросудинного.

Від Червоного Хреста ювіляри, біографія яких починалася під егідою цієї організації, одержали препарати на 8 тисяч німецьких марок.

Олексій КАВУН.

Житомир.

Почуй мене

В ІВАНО-ФРАНКІВСЬКУ відкрито перший в Україні регіональний центр реабілітації слуху та мови.

Фундаторами нової медичної служби стали Київський науково-дослідний інститут отоларингології та сурдології, Західна медична компанія та Івано- Франківська обласна дитяча лікарня. Центр очолив лауреат Державної премії київський професор Борис Мороз, а івано-франківську сурдологічну службу — Василь Кузьмин, досвідчений спеціаліст, полковник запасу медичної служби.

У центрі встановлено першу чергу обладнання вітчизняного київського виробництва. Згодом заклад обладнають технікою найвищого рівня, виготовленою в Данії та Німеччині, адже ці країни вважаються світовими лідерами галузі. Невдовзі має надійти комп'ютеризована аудіометрична діагностична система, яка миттю визначатиме стан слуху, потребу в корекції, добиратиме слухові апарати тощо. У центрі також працюватиме майстерня з ремонту та продажу слухових апаратів та іншої техніки. Частину слухових апаратів видаватимуть безплатно. Хоча центр започатковано передовсім як дитячий заклад, він обслуговуватиме й доросле населення.

На знімку: керівник дитячої сурдологічної служби новоутвореного центру Василь Кузьмин під час обстеження слуху за допомогою ігрового аудіометра київського виробництва.

Фото Володимира МИГОВИЧА (Укрінформ).

А як випав перший сніг, дихать зайчик вже не зміг...

Знак біди

НАША ГАЗЕТА вже повідомляла про загадкову хворобу, на яку занедужали мешканці Комсомольська Полтавської області. Продовжуючи тему, нагадаємо, що люди скаржилися на віддишку, астматичні спазми, нетипові бронхіальні симптоми. Діагноз у лікарняних картках «гострий бронхіт з астматичними компонентами, бронхіоліт» ставили, скоріше, умовно, під знаком запитання, бо точні причини захворювання й досі невідомі.

— Ми, а також медики, учені з Полтави, Харкова, комплексно вивчаємо три чинники, які ймовірно вплинули на людей — інфекційний, алергійний, хімічний, — розповідає головний лікар Комсомольської міської санітарно-епідеміологічної станції Валерій Бугаєвський. — Хвороба не вписується ані в хрестоматійні канони, ані в лікарську практику. Ніхто не може пояснити, чому від загадкової хвороби потерпають тільки представники сильної статі так званого «продуктивного віку». Не пов'язане це з чоловічими пристрастями до алкоголю, тютюну, адже серед постраждалих мало не половина взагалі не палять і не п'ють. Так само не виявлено наслідків «професійного» впливу — недуга вразила людей різних професій, до речі, незалежно від місця проживання і роботи. Єдина закономірність у тому, що більшість хворих відчули слабкість у вечірній час 10— 13 листопада, одразу після першого снігопаду... Перший заступник державного санітарного лікаря області за головну версію вважає проникнення в атмосферу агента невідомої токсичної речовини. Іншими словами, з першим снігом у повітря було зроблено шкідливий викид, який згубно вплинув на гормональну систему чоловіків. Викид був локальний, бо ніде в приміських селах хвороби не зареєстровано.

Винуватці мали вдосталь часу, щоб замести сліди. Та відповідні служби ретельно перевіряють діяльність усіх підприємств міста, сусіднього Кременчука, а найперше — підрозділи Полтавського гірничо-збагачувального комбінату: рудник, цех з виробництва «окатишів». Результати контрольних аналізів, одержаних з Харкова і Полтави, підтверджують агресивну і високотоксичну дію невідомого чинника — у пацієнтів істотні зміни в імунному коді, ослаблено захисні функції організму. Втім, це тільки наслідки, а щодо причин... Чи не залишиться «комсомольський синдром» білою плямою? Як чернівецький — з масовим облисінням дітей, львівський — втратою емалі на зубах. Загадки начебто складні і водночас досить прості. Бо немає страшнішого ворога в людини від ... самої людини. Питання лише в часі: наскільки нас вистачить...

P.S. Нещодавно в місті Комсомольську на складі продовольчих товарів виявлено 4,5 тонни мип'яку. Завезений комерційною структурою, він незаконно зберігався там майже півроку. Хоча до загадкової хвороби цей факт прямо і не стосується, але... Коли б на складі сталася пожежа, 50-тисячне місто перетворилося б на суцільне кладовище.

Григорій ГРИНЬ.

Полтава.

Освіта

Богословський коледж — заклад світський

ПРО ДАВНІ зв'язки України із Західною Європою свідчить чимало історичних фактів. Згадаймо, принаймні, що шкільництво відомої на всю Європу Києво-Могилянської академії було побудовано за західним взірцем. Свого часу навчалися на Заході її видатні діячі: Феофан Прокопович — у Римській католицькій академії св. Афанасія, Інокентій Гізель — у Замойській академії в Польщі, університетах Англії, Симон Годорський — у Магдебурзькій академії в Німеччині. Такі аналогії виникли не випадково. Адже сьогодні бажаючим опанувати науку подібно до вищезгадуваних історичних постатей не обов'язково вирушати за кордон. Чотири роки тому силами домініканського чернечого ордену в Києві було створено філософсько-богословський коледж імені Фоми Аквінського. Заклад не духовний, а світський, про що і розповів нашому кореспонденту його ректор отець Олександр ГАУКЕ-ЛІГОВСЬКИЙ.

— Протягом трьох років студій ми викладаємо два основних предмети — філософію і богослов'я. Окремий напрям — мовний. Наші студенти вивчають латину і давньогрецьку, польську, італійську, в межах читання іврит і церковнослов'янську. На запитання, кого готує наш коледж, відповім так: насамперед інтелігентних людей. Це освіта, так би мовити, для загального розвитку. Адже диплома не видаємо, хоча, сподіваємося, невдовзі зможемо перерости в чотирирічні студії на рівні вищого навчального закладу, а до переліку предметів додати ще історію, християнську культуру.

— Хто може стати студентом коледжу? Які існують критерії відбору?

— Обмежень не встановлюємо, ані вікових, ані у віросповіданні. Сьогодні у коледжі навчаються і католики східного та західного обрядів, і православні (до речі, серед них двоє з духовної семінарії), третина студентів взагалі невіруючі. А об'єднує їх те, що всі вони прагнуть щось пізнати, збагатити свої знання про релігію, філософію. На перший рік приймаємо фактично всіх бажаючих, хіба крім тих, хто хоче вступити лише заради іноземних мов чи відстрочки служби в армії. Навчання безплатне, але хотів би зазначити, що ми не надаємо спеціальності, не даємо стипендії. Заняття досить складні та напружені. Від другого курсу лекції читаються італійською, польською мовами без перекладу. Тож не дивно, що після першої екзаменаційної сесії кількість студентів скорочується майже вдвоє.

— Як добираєте викладацький склад?

— Маємо можливість запрошувати лекторів з університету «Ангелікум» у Римі, з Польщі, співпрацюємо з греко-католицьким орденом василіанів. Нинішнього року працюватимуть викладачі з української діаспори. Залучаємо також і місцеві сили.

— Якби коротко сформулювати основне завдання, що ставите перед собою...

— Дати змогу опанувати знання, які протягом довгих десятиліть не можна було здобути в Україні. Сприяти, щоб Україна вочевидь відчула себе європейською державою, а її люди — що європейська культура також і їхня спадщина.

Юліана ШЕВЧУК.

Винниченко — націоналіст, комуніст?

СЕРЕД визначних діячів України XX століття немає, мабуть, більш суперечливої постаті, ніж Володимир Винниченко. Але досі ми не спромоглися на глибоку й об'єктивну дослідницьку працю, присвячену політичній біографії цього відомого діяча доби українського відродження.

Суспільний ідеал письменника нерозривно був пов'язаний із соціалізмом. Саме в ньому він вбачав єдину альтернативу всім попереднім і несправедливим, на його думку, формам розвитку людства. З перемогою соціалізму Володимир Винниченко бачив і розв'язання проблеми національного визволення.

Свою власну суспільно-політичну позицію В. Винниченко характеризував так: «Отже, та течія, до якої я належу з перших кроків моєї громадської свідомості.., є течія всебічного визволення (соціального, національного, політичного, морального, культурного і т.д.), а так само визволення цілковитого й рішучого, що переважно має назву революційного». Концепція «всебічного визволення» має центральне місце у світогляді В.Винниченка. Який конкретний зміст вкладав він у це привабливе гасло?

Якщо йдеться про національне визволення, то Володимир Винниченко на початку революції хотів будувати вільну Україну у братерській спілці з оновленою Росією. Але, розчарувавшись у Тимчасовому уряді та російській революційній демократії за їхнє неприхильне ставлення до українських національних вимог, він скоро дійшов самостійництва.

Винниченкові політичні противники нападали на нього за національну політику, на що він дав таку відповідь: «Ніколи, ніде, ні в яких обставинах ми національного боку визволення не зраджували. Ні в яких переговорах і договорах ми не згоджувались на віддання ні одної частини єдиної української нації на поневолення (чи то Галичини, чи Буковини, чи Волині, чи Прикарпаття і т. ін.). Ніколи, ніде, ні за які персональні чи групові (клясові) субсидії, чи привілеї чи як інакше ми не згоджувались на зменшення хоча би на йоту суверенітету української нації». Тому нема причин сумніватися в щирості і послідовності Винниченкових самостійницьких переконань.

Що, власне, розумів В.Винниченко під соціально-економічним визволенням? Він ще з юнацьких років бунтувався проти всякої соціальної кривди, гноблення людини людиною. Але слід підкреслити, що у ранній стадії революції він ще не стояв на комуністичних позиціях. Не видно, щоб у той час він мав скристалізовану концепцію майбутнього соціально-економічного ладу в Українській Народній Республіці, яка творилася. Найпекучішим в Україні було аграрне питання. Винниченко як глава Генерального Секретаріату прийняв програму соціалізації землі, що її відстоювала Українська партія соціалістів-революціонерів (УПСР), хоч соціал-демократи, до яких він належав, «з великим критицизмом підходили до аграрної програми соціалістів-революціонерів, яку, на думку соціал-демократів, українські есери просто переписали в руських есерів, не рахуючись з відмінними від руських умовами на Україні». В.Винниченко бачив, що українське сільське господарство, на відміну від московського з його «общинними» традиціями, мало «суто індивідуалістичну систему», — проте він не робив політичних висновків з цього слушного спостереження. Але під враженням невдач Центральної Ради й Директорії він протягом наступних двох років еволюціонував уліво.

Важливим етапом цієї еволюції слід вважати Декларацію Директорії від 26 грудня 1918 року, автором якої був В.Винниченко. Декларація проголошувала засаду, що «влада в Українській Народній Республіці повинна належати клясам працюючим, — робітництву й селянству... Кляси нетрудові, експлуататорські, які живляться й розкошують з праці кляс трудових... не мають права голосу в порядкуванні державою».

Ставлення В.Винниченка до більшовизму було подвійне. З одного боку, він добре бачив шовіністичну й колонізаторську політику російських більшовиків щодо України. Але, з другого боку, він визначив історичну прогресивність Жовтневої революції.

В. Винниченко не погоджувався з радянським режимом тільки в одному: питанні національної політики, Але він не припускав думки, що ця політика випливає із самої природи режиму.

У листах до Ю. Тищенка він ставить питання, що кориснiше для українського трудового народу: чи буржуазна, самостійна Україна, чи наявна радянська, соціалістична Україна в тісному союзі з іншими радянськими республіками? Володимир Винниченко вирішує цю дилему беззастережно на користь другої альтернативи, вважаючи, що українська самостійна буржуазна влада так не дбала б за освіту, розвиток, культурність трудящих мас, як це робить тепер радвлада.

Володимир Винниченко шукав синтези двох революцій: української національної й комуністичної. «Мені ніде нема місця в українському сучасному суспільстві й українській літературі. Як це не чудно й не неймовірно видається з першого погляду, а воно є факт і я з тим фактом вже серйозно рахуюся... і фактично доведеться перестати бути і українським письменником та, мабуть, і українським громадянином. (Коли теперішня влада за українізм поставила мене, комуніста, поза законом і позбавила Українського громадянства, то ясно, що «національна» «патріотична» (себто простіше буржуазна чи дрібнобуржуазна) українська влада це саме зробила б зо мною за комунізм»).

Мусимо визнати, що гуманіст і демократ В. Винниченко став жертвою політичної ілюзії, а також політичної наївності та віри в московських «народних комісарів» і їхню «соціальну революцію».

Невдовзі перед переїздом до «Закутка» В. Винниченко записав до «Щоденника»: «А скільки в ньому доведеться жити? Очевидячки, стільки, скільки треба, щоб українська нація стала на ноги і набралася стільки сили, щоб могти мати право самій рішати, кого з своїх членів пускати додому, кого ні. Може, на це треба два-три роки, може двадцять-тридцять. Ну що ж, я підожду. А підживдаючи, буду для тої самої працівної України працювати й творити цінності, які їй, може, коли-небудь здадуться».

Наталія КІЧІГІНА,
кандидат історичних наук, доцент.
Віктор РОЧНЯК,
кандидат історичних наук, доцент.

«Місто дитячих усмішок»

ФЕСТИВАЛЬ, який пройшов у Миколаєві, дійсно був освітлений щасливими дитячими усмішками молодих миколаївців. Протягом п'яти днів кращі культорганізатори роботи з дітьми України (а у конкурсі брали участь 26 чоловік) показували результати своєї творчої діяльності — ігри з дітьми.

Конкурси і концерти, творчі семінари і «круглий стіл», які відбувалися в рамках фестивалю, не зовсім звичайні. Ми звикли до конкурсів музикантів, вокалістів, кінематографістів, тележисерів і операторів, узагалі всіх тих, хто зараховує себе до світу мистецтва. На фестивалі «Місто дитячих усмішок» головними стали мистецтво дитячих колективів і результати творчої роботи дорослих, які працюють з ними.

Ідея фестивалю виникла 1993 року у молодих культорганізаторів дитячого міста «Казка» в Миколаєві Віктора Книша і Олександра Сябра. Торік пройшов перший фестиваль, який мав скромний, але заслужений успіх. 1995 року за підтримки облвиконкому та міськвиконкому, постійної Комісії Верховної Ради України з питань молоді, спорту і туризму відбувся другий фестиваль. Він проходив під патронажем Міністерства у справах молоді і спорту та Міністерства освіти України. Така висока підтримка не випадкова. Адже головна мета фестивалю, як сказав на відкритті мер Миколаєва А. Бердников, — відродити професію організатора роботи з дітьми, надати практичну й методичну допомогу педагогам-позашкільникам.

Провадилися заняття у творчих майстернях провідних у СНД культорганізаторів: авторки 9 книг серії «Ця весела гра» Е. Немежанської (голова журі), головного режисера Київського палацу дітей та юнацтва Л. Зайцевої, керівника «Театру без гриму» Подільського будинку дитячої творчості Т. Ілленко. Значною подією фестивалю став «круглий стіл», на якому обговорювалися проблеми дитячого руху. Лідери дитячого громадського руху, представники Спілки піонерських організацій України і молодіжних структур обговорювали необхідність створення єдиного координаційного центру в місті та області, його структуру, цілі і принципи. Чи треба казати, як це важливо сьогодні, коли втрачено масовість дитячих громадських організацій, ціннісні орієнтації в роботі з дітьми.

Проте головним дійством, яке тривало п'ять днів, став перегляд конкурсних ігрових програм. Культорганізатори Донецька і Житомира, Кіровограда і Львова, Сімферополя і Ужгорода, Дніпропетровська і Івано-Франківська, Тернополя і Нововолинська демонстрували своє уміння організовувати дозвілля дітей. Вони показали розважальні, пізнавальні, фольклорні, театралізовані програми, програми в жанрі «Театр-гра» й дитяче шоу. Для учасників фестивалю конкурс став доброю школою майстерності, стимулом до роботи, поштовхом до саморозвитку, творчості, а головне — до самоповаги. Це зазначав у своїх анкетах багато хто з учасників. Вони відчули важливість своєї роботи, її потрібність суспільству, причетність до великої справи — формування нового покоління громадян незалежної України. Як відзначила в анкеті учасниця з Бердянська Людмила Маринушкіна, конкурс і фестиваль «додали впевненості у майбутньому», а Любов Гринюк із Тлумача Івано-Франківської області «переконалася, що професія культмасовика така потрібна».

П'ять днів напружено працювало журі, в яке поряд з названими «майстрами веселого цеху» увійшли композитор, автор дитячих пісень Микола Шуть, спеціаліст Міністерства у справах молоді і спорту З. Козленко, начальник відділу позашкільних установ Міністерства освіти З. Соломатіна, заслужений артист України В. Бурдик, бібліограф дитячої літератури Е. Шатохіна, співробітник Палацу дітей та юнацтва Києва Л. Бодня.

Журі виявилося дуже суворим і гран-прі фестивалю не присудило нікому. Дев'ять кращих було визнано лауреатами конкурсу. Ними стали «Калейдоскоп усмішок» Н. Загородньої (Севастополь) як найкраща розважальна програма, «Кіт Леопольд у гостях у хлоп'ят» А. Кабанова (Одеса) як найкраща дитяча шоу-програма, «Великдень — свято усіх свят» В. Гарбуз (Київ) як найкраща етнічно-пізнавальна робота, «У пошуках друга» М. Федоренко (Сімферополь) як найкраща інноваційна програма. Звання лауреата отримали Т. Костенко за програму «Лабіринт, або Примхи фортуни», І. Окиньська — за «Українські вечорниці», А. Кашурин — за «13 студію», Л. Базиленко — за «Цей чарівний світ театру», Т. Витенко — за популяризацію дитячого українського фольклору у програмі «Барвистий віночок».

Олег БОЖЕНКО,
народний депутат України;
Ірина МЕЙЖИС,
заступник голови Миколаївського міськвиконкому.

Спорт

У Донецьку було жарко

Зіграно чергові матчі чемпіонату країни з баскетболу серед чоловічих клубів вищої ліги: 13 січня — «Феро» (Запоріжжя) — «Нафтохім» (Біла Церква) — 75:74, «Львівська політехніка» — СК «Миколаїв» — 87:89, «Азовмаш» (Маріуполь) — «Київ-Баскет» — 94:123, «Шахтар» (Донецьк) — ЦСКА (Київ) — 132:88; 14 січня — «Феро» — «Будівельник-Хорда» (Київ) — 82:130, «Львівська політехніка» — «Біпа-МОДА» (Одеса) — 90:108, «Шахтар» — «Київ-Баскет» — 100:118, «Азовмаш» — ЦСКА — 115:108.

Було багато цікавого, але найгостріші події відбувалися в Палаці спорту «Дружба» в Донецьку, де бронзовий при[illegible] чемпіонату України «Шахт[illegible] приймав віце-чемпіона країни — «Київ-Баскет». Гості краще підготувалися до цього важкого випробування. Особливо у психологічному плані. Це їм дало змогу завершити першу половину зустрічі з величезною перевагою в 31(!)очко — 67:36. Після великої перерви донеччани, зрозумілої, кинули все на вівтар боротьби. Грали господарі самовіддано. Але і їхні опоненти заслуговують на схвальні слова. Адже їм вдалося виграти цей принциповий матч. Найрезультативнішими в цій зустрічі були: киянин Мур[illegible] — 38 очок, у донечан — Ан[illegible]енко — 22.

Чергові матчі чемпіонату гратимуть наступних суботи та неділі.

Безпрограшна серія «Сокола» триває

На другому етапі чемпіон[illegible] МХЛ хокеїсти київського «Сокола» поки що радують своїх прихильників. Адже, виступаючи і вдома, і в гостях, кияни не програли жодного матчу і перебувають серед лідерів у групі Б. Нагадаю, що дві найсильніші команди з неї продовжать боротьбу у турнірі Кубка МХЛ. Він проходитиме за системою «плейофф» навесні.

У черговому поєдинку «Сокіл» на своєму майданчику зіграв внічию з «Торпедо» (Нижній Новгород) з рідкісним для хокею рахунком — 0:0. Блискуче цього разу зіграв воротар українськ[illegible] клубу, один з найсильніш[illegible] гравців цього амплуа за історію радянського та українського хокею Юрій Шундров. До речі, майстрові пішов сороковий (!) рік.

— До поєдинку з нижегородцями готувалися особливо ретельно, — сказав мені головний тренер українського клубу Олександр Сеуканд. — По-перше, не хотілося порушувати безпрограшну серію, до того ж на власному майданчику. А по-друге, знали силу суперника. Нижегородське «Торпедо», як на мене, нині один з найавторитетніших клубів МХЛ. Лише збіг обставин не дав можливості йому потрапити до групи А, яка веде боротьбу за медалі. Але волжани, без сумніву, постараються добре виступити у так званому втішному турнірі і вибороти право позмагатися за Кубок МХЛ. Таку мету маємо й ми. Тому нічию з торпедівцями відношу до активу нашого колективу.

Тепер «Сокіл» знову вирушає в дорогу. Завтра в Мінську він поміряється силами з «Тівалі». 20 і 22 січня кияни зіграють в гостях проти ЦСК ВПС (Самара) та ЦСКА (Москва). І, нарешті, 27 січня наш клуб прийматиме новосибірський «Сибір».

Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

***

Міні-футбол. Кордова (Іспанія). Чемпіонат Європи. Фінальний матч. Іспанія — Росія — 5:3. Матч за 5-те місце. Україна—Нідерланди. За пенальті виграли українці.

Информация о выпуске акций сельскохозяйственным открытым акционерным обществом «Control Eguipment» («Контрольне обладнання»)

1. Характеристика эмитента

1.1. Название фирмы — сельскохозяйственное открытое акционерное общество «Control Eguipment» («Контрольне обладнання»).

1.2. Юридический адрес: г. Киев, ул. Маршала Гречко, дом 22, комн.66, сельскохозяйственный цех АО территориально расположен в с. Волокитино Путивльского района Сумской области. Количество сотрудников фирмы — 212 чел. Должностные лица акционерного общества: директор Коновалов С. Н., имеет высшее образование (в/факультет Государственной финансовой академии, г. Москва), специальность экономист-финансист, стаж работы с 1981 года; главный бухгалтер Кононюк О. А., имеет среднее специальное образование (Республиканский технологический техникум, г. Киев), специальность бухгалтер, стаж работы с 1966 года.

1.3. Учредителями АО являются: фирма «International Control Eguipment, Ltd.» (США) — 24 % уставного фонда; физические лица Коновалов С. Н.— 38 % уставного фонда и Тарасенко А. А. — 38 % уставного фонда.

1.4. Предмет деятельности фирмы — производство, переработка, хранение, сбыт сельскохозяйственной и другой продукции, оптовая и розничная торговля.

1.5. уставный фонд фирмы в ноябре 1994 года внесена квалифицированная иностранная инвестиция, что освобождает от уплаты налога на прибыль в течение 5 календарных лет с даты ее фактического внесения.

2. Данные о выпуске ценных бумаг

2.1. Решение о преобразовании товарищества с ограниченной ответственностью «Control Eguipment» («Контрольне обладнання»), г. Киев, ЗКПО 19367476 в сельскохозяйственное открытое акционерное общество «Control Eguipment» («Контрольне обладнання») и выпуске акций принято собранием учредителей 5 декабря 1995 года (протокол №3).

2.2. Цель выпуска акций — увеличение объемов производственной и торговой деятельности сельскохозяйственного открытого акционерного общества «Control Eguipment» («Контрольне обладнання») путем повышения заинтересованности учредителей в результатах деятельности.

2.3. Уставный фонд формируется за счет денежных и имущественных взносов учредителей.

2.4. Запланированный объем эмиссии по выпуску акций сельскохозяйственного открытого акционерного общества «Control Eguipment» («Контрольне обладнання») составляет 158 000 000 000 (сто пятьдесят восемь миллиардов) карбованцев, номинальной стоимостью одной акции в 10 000 000 (десять миллионов) карбованцев, что составляет 15800 (пятнадцать тысяч восемьсот) простых именных акций.

2.5. Эмиссия простых именных акций будет проводиться серией А под номерами 00001—15800.

2.6. Акции выпускаются в наличном виде.

2.7. Первая подписка на простые именные акции производится только между учредителями. Размер дивидендов по простым акциям определяется общим собранием акционеров и дивиденды выплачиваются один раз в год.

2.8. Учредители владеют акциями в размере 100 % уставного фонда.

2.9. Размещение акций производится акционерным обществом с 25 января по 26 января 1996 года по адресу: 252154 г. Киев, ул. Энтузиастов, 5, кв. 165. Услугами посредников акционерное общество не пользуется.

2.10. Простые именные акции оплачиваются учредителями по номинальной стоимости.

2.11. Учредители обязаны внести 25 января 1996 года средства: на расчетный счет №3467055 (валютный счет №8473180102/USD) в ОПЕРУ Проминвестбанка Украины, МФО 300012, ЗКПО 19367476; или на субсчет № 000467313 в Путивльском отделении АКБ «Украина» МФО 337160, ЗКПО 19367476.

2.12. Акционеры имеют право на: участие в управлении АО; получение дивидендов; получение информации о деятельности сельскохозяйственного открытого акционерного общества «Control Eguipment» («Контрольне обладнання»), а также и другие права, предусмотренные уставом акционерного общества и действующим законодательством Украины.

3. Факторы риска

При принятии решения о приобретении акций следует учитывать факторы риска, которые могут влиять на ее деятельность, а именно:

— введение новой национальной валюты в Украине за счет конфискации части средств негосударственных структур;

— нестабильность налогового законодательства в Украине.

С. КОНОВАЛОВ
председатель правления сельскохозяйственного открытого акционерного общества «Control Eguipment» («Контрольне обладнання»).
26 декабря 1995 года.

ООО фирма «ПИК» сообщает, что Арбитражный суд Харьковской области, находящийся по адресу: г. Харьков, Дом Советов, ул. Сумская, 64 возбудил дело № 4640/5-51-34599 о банкротстве ООО фирмы «ПИК» (адрес: Харьков, ул. Краснознаменная, 16).

Просьба к кредиторам и санаторам подать в Арбитражный суд все претензии и предложения по поводу санации должника в течение месяца со дня опубликования этого объявления.

У номер

• Ужгород

Пошта-благодійниця

Небагато у нас меценатів, котрі у скрутну хвилину прийшли б на допомогу. Все ж вони є. Один з них — колектив Іршавського райвузла поштового зв'язку на чолі з Володимиром Капітаном. Найголовніший їхній подарунок — 59 мільйонів карбованців — місцевому пологовому відділенню. Трохи менші суми були переведені вихованцям школи-інтернату, Товариству ветеранів війни, Червоному Хресту, релігійним громадам різних конфесій. А загалом іршавські поштовики лише нинішнього року надали матеріальної допомоги на суму понад 200 мільйонів карбованців.

Зокрема, іршавське відділення «Укрпоштаторгу» (начальник Ольга Савко) — одне з кращих в області з організації передплатної кампанії. До речі, «Голос України» найбільше передплатників у області теж має саме на Іршавщині.

• Крим

Єльцин «оселився» на півострові

Хто не знає сьогодні про знаменитий лондонський музей воскових фігур? І от зараз подібна експозиція відкрита в Кримському краєзнавчому музеї. Характерно, що всі воскові фігури представлені тут у натуральну величину. Виконані вони групою московських художників. Очевидно, тому й вибір знаменитостей пов'язаний в основному з життям держави російської.

На виставці можна зустрітися з Петром І, а також Кутузовим і Наполеоном...

Новітня історія представлена Володимиром Леніним, Йосифом Сталіним, Микитою Хрущовим, Михайлом Горбачовим, Борисом Єльциним.

Виставка має надзвичайно великий успіх у кримчан і гостей півострова.

Служитимемо тепер Україні

Рапорти з проханням про переведення до Військово-морських сил України подали 59 офіцерів, 110 мічманів, 62 військовики надстрокової служби і 90 військовиків строкової служби військових частин і підрозділів ЧФ, що їх передає Росія українській стороні згідно з планом-графіком, затвердженим міністрами оборони України і Російської Федерації.

Як повідомили агентству «Інтерфакс-Україна» у прес-центрі ВМС, у Севастопольському гарнізоні висловили бажання служити надалі у Військово-морських силах України 10 офіцерів і 11 мічманів.

• Одеса

За новою пропискою

У цьому місті відбулося засідання правління Міжнародного чорноморського клубу, президентом якого на трирічний термін став мер Одеси народний депутат України Едуард Гурвіц. Сюди перенесено штаб-квартиру виконавчої дирекції МЧК. Ця неурядова організація об'єднує на муніципальному рівні міста Чорноморського узбережжя та розташованих поблизу регіонів і ставить за мету ініціювати й координувати проекти з трьох головних напрямів: економіка, екологія і туризм. Розглянувши ряд поточних питань, правління МЧК задовольнило прохання мерії Ялти щодо її прийняття до цієї організації. Відтепер у МЧК шість українських та по два болгарських, грецьких, російських, румунських і турецьких міста.

Праця не залишилася непоміченою

Премії

— Ми вирішили нагороджувати цією премією не політиків, а тих людей, які, можливо, залишаються в тіні уваги уряду, владних структур, але водночас своєю працею сприяють демократичним процесам в Україні, — сказав під час вручення премії імені Пилипа Орлика голова журі народний депутат, голова Демократичної партії України Володимир Яворівський.

Премію імені Пилипа Орлика було започатковано 1988 року Демократичною партією України, Українською республіканською демократичною партією в США, відомими політичними і громадськими діячами України та діаспори за визначний внесок у демократизацію українського суспільства. Її першими лауреатами стали відомий співак і композитор Тарас Петриненко та молодий кінорежисер Андрій Дончик.

Премію 1995 року присуджено нашим землякам зі Сполучених Штатів Америки Надії та Зенону Матківським за плідну громадську працю на терені України й надання гуманітарної допомоги жертвам Чорнобиля; вченому, історику, публіцисту Тарасу Гунчаку; газеті Української республіканської демократичної партії в США «Українські вісті», котра відзначає своє п'ятдесятиріччя, та українському письменнику-сатирику Євгенові Дударю за цикл політичних памфлетів періоду становлення Української держави. Дві заохочувальні премії отримали творчий колектив Дніпропетровського драматичного театру імені Т.Шевченка за виставу «Іван Мазепа — гетьман України» у постановці Володимира Божка та інформаційно-аналітична телепрограма «Післямова» телекомпанії «Нова мова».

Юліана ШЕВЧУК.

Не дике поле древня земля

Останніми роками на Донбасі виявлено справжнє сузір'я археологічних пам'яток, древніх мікрорайонів, а в Перевальську Луганської області на базі Центральної Донецької археологічної експедиції Національної Академії наук України створено науковий центр з вивчення історико-культурної спадщини — пам'яток археології та матеріальної культури на території Луганської області.

— Наша експедиція дістала визнання в науковому світі, — сказав її начальник, а віднині і керівник наукового центру Юрій Бровендер. — Нами зацікавилися вчені з Англії, Данії, Німеччини, Америки, Франції, Швеції, бо Донбас досі залишався незвіданою білою плямою. Завдання центру — простежити хронологічно закономірне перебування людини на нашій території з найдавніших часів. На щастя, знайдено вже чимало. Готовий до друку перший том книги, яку беруться видати в 1996—1997 роках датські вчені в обмін на поданий нами матеріал.

Для роботи в наукового центру є все, навіть кошти. Їх археологи заробляють самі. Вагому суму грошей на утримання апарату центру надають з районного бюджету.

Глава районної адміністрації Перевальська Сергій Винник упевнений, що цікаві знахідки уже на підході. Навіть знайдене дає змогу заявити, що цей регіон — не дике поле. Донецька археологічна експедиція увійшла до Європейського археологічного каталога.

Людмила ТКАЧЕНКО (Укрінформ).

Подайте на кіно

У Галицькому центрі кіномистецтва відбулася презентація двох прем'єр київських кінематографістів — Олександра Косинова та Михайла Саченка. Імена цих відомих кіномитців не потребують особливих рекомендацій, а назви фільмів промовляють самі за себе: «Степан Бандера: дитинство», «Зиновій Красівський: я перестав бачити кольорові сни».

Одразу після перегляду київські гості потрапили під «артобстріл» компліментів, зауважень і побажань. Відеоматеріал для обраної теми — не надто щедрий, а тому автори вдалися до філософського осмислення образів Степана Бандери і політв'язня-поета Зиновія Красівського.

Для Олександра Косинова Степан Бандера — людина, яка належить людству, як Че Гевара. Михайло Саченко, який народився у Моринцях, зіставляє його із Шевченком.

Коли львів'яни почули про фінансові труднощі, в яких опинилося нині українське кіно, один добродій зняв капелюха і поклав у нього сто тисяч. Капелюх пішов по руках. Усі зібрані кошти від галичан надійдуть на спеціальний рахунок.

Обидва фільми започаткували кіносеріал, присвячений героям національно-визвольних змагань. Тепер кіномитці провадять зйомки на батьківщині Євгена Коновальця, а також готують фільм про Ярослава і Славу Стецьків.

Оксана ТЕЛЕНЧІ.

Львів.

Ангели у бібліотеці

З недавніх пір у Луганській обласній бібліотеці імені Горького оселилися... ангели. Не справжні, звичайно, а намальовані тими, хто ще й сам перебуває у «ангельському» віці. Мова йде про виставку робіт учнів Луганської художньої школи під назвою: «Діти малюють Різдво», відкриту у відділі мистецтв книгозбірні.

Викладачі школи Сергій Бугорков та Олександр Бобровський, яким належить ідея створення виставки, захоплено розповідають про ентузіазм, з яким діти взялися за нову для себе те[illegible] Їх приємно здивувало, як добре діти знають основні події, відображені в Новому Заповіті.

Картини, ляльки,інші поробки дітей привертають увагу кожного відвідувача. І от у працівників бібліотеки з'явилася ідея продавати деякі роботи. І запропонували стати не лише продавцями, а й покупцями.

Анатолій КОБЕЛЬНЮК.

Луганська область.

Були маяки, тепер факели

Признаймося, факе[illegible] для нас — не просто с[illegible] волі, а насамперед щось пов'язане з поступом до «світлого майбутнього». Але, з'ясовується, є і «капіталістичний» міжнародний приз — «Факел Бірмінгама», який за підсумками щороку присуджують тим підприємствам світу, котрі успішно долають у своїх країнах економічні кризи.

Інститут міжнародного фінансового та економічного партнерства зі Сполучених Штатів Америки і Міжнародна академія лідерів бізнесу, які разом присуджують цей приз, надто вимогливо, кажуть, відбирають тих, хто «до нових обставин адаптується з найменшими втратами і найбільшими здобутками». І що приємно — з України приз отримали сім підприємств. Достеменно знаємо, що двоє з них — дніпропетровські. Це акціонерні товариства «Дніпрошина» і «Дніпропетровський олійно- екстракційний завод». Підприємства, як бачимо, різні за масштабами, традиціями та специфікою, але справді належать до тих небагатьох, які не лише не скорочують виробництва, а розгортають його, починаючи конкурувати зі своєю продукцією на світових ринках збуту.

Микола НЕЧИПОРЕНКО.

Дніпропетровськ.

«Техно» — Новий рік

Саме таку назву мало музичне дійство, котре напередодні старого Нового року відбулося у київському Палаці культури «Україна». У стилі техно для киян вперше зіграв і заспівав американський гурт «Снеп» — лідер минулорічних хіт-парадів MTB.

А на десерт вишукана публіка отримала новоспечену естрадну «страву» — співала, танцювала і розважала публіку дванадцятирічна Ірина Блохіна — достойна донька відомих батьків.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Засновник — Верховна Рада України.
Видавець — Президія Верховної Ради України.
252019, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5.
Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Головний редактор С. ПРАВДЕНКО.
Редколегія: О. БІЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (заст. головного редактора), А. ГОРЛОВ (перший заст. головного редактора), В. ЖЕЖЕРА, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДЯ (заст. головного редактора).

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

• ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23, телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44, телефакс — 449-85-62.
• Рукописів не повертаємо.
• Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КП № 1 від 18.09.1990 р.

• За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.
• Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
• За точність викладених фактів відповідальність несе автор.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами. Індекс 60955. Тираж 332125.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.
1 2 3 4 5 [illegible] 7 8 9 0
Зам. 0311008.